

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA**

KATEDRA AGROEKOSYSTÉMŮ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Zahájení činnosti mladého zemědělce v režimu
ekologického zemědělství**

Autor diplomové práce: Bc. Kristýna Kropáčková

Vedoucí diplomové práce: prof. Ing. Jan Moudrý, CSc.

České Budějovice

2019

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Zemědělská fakulta

Akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Kristýna KROPÁČKOVÁ**
Osobní číslo: **Z17151**
Studijní program: **N4101 Zemědělské inženýrství**
Studijní obor: **Agroekologie – Ekologické zemědělství**
Téma práce: **Zahájení činnosti mladého zemědělce v režimu ekologického zemědělství**
Zadávací katedra: **Katedra agroekosystémů**

Zásady pro vypracování

1. Cíl práce: Vypracování projektu – zahájení podnikání mladého zemědělce na rodinné usedlosti. Charakterizovat obecně environmentální, estetické, kulturní, historické, rekreativní případně další funkce krajiny a navrhnout nejlepší možné použití těchto poznatků pro produkční i mimoprodukční funkci ekofarmy.
2. Literární rešerše: Podnikání zemědělce z hlediska legislativního a faktory ovlivňující reálné možnosti podnikání v ekologickém způsobu hospodaření. Podpora a možnosti začínajícího mladého zemědělce.
3. Materiál a metody: Využit doporučenou i další literaturu zaměřenou na dané téma. Analyzovat současný stav vlastního hospodářství a vyhodnotit vhodnost podniku pro registraci podnikání – ekologické hospodaření z pohledu stanovištních podmínek, struktury podniku, lidského faktoru i ekonomických aspektů hospodaření. SWOT analýza.
4. Výsledky a diskuze: Stručně vyhodnotit vhodnost rodinné farmy pro uplatnění produkčních i mimoprodukčních funkcí a nastinit možnosti prosperity ekofarmy. Předstřížit postup praktické realizace projektu. Posoudit realizovatelnost projektu a uplatnění na trhu. Zjistit možnost získání příspěvků z fondů ČR a EU.
5. Závěr: Shrnutí doporučení pro projekt a přehled návrhů realizace.

Rozsah pracovní zprávy: **40-50 stran včetně příloh**
Rozsah grafických prací: **dle potřeby (tabulky, grafy, fotografická příloha)**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- MOUDRÝ, J. jr., a kol.: (2007): Konverze na ekologické hospodaření a projektování ekologických farem. JU ZF v Č. Budějovicích, 57 s
ŠARAPATKA, B., NIGGLI, U., et. al. (2008): Zemědělství a krajina – cesty k vzájemnému souladu. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc, 271 s.
VÁCHAL, J., MOUDRÝ, J.: Projektování trvale udržitelných systémů hospodaření, učební texty, Č. Budějovice, 2002, 238 s.
LACKO/BARTOŠOVÁ, M. AKOL.: Udržitelné a ekologické polnohospodářství, SPU Nitra, 2005, 575s.
DEMO, M., LÁTEČKA, M.: Projektovanie trvalo udržateľných poľnohospodárskych systémov v krajine. SPU, Nitra, 2004, 723.
Úplné znění zákona č. 242/2000 Sb., Nařízení rady (ES), č. 834/2007, Úplné znění nařízení komise (ES), č. 889/2008, Mze, Praha, 138 s

Vedoucí diplomové práce: **prof. Ing. Jan, st. Moudrý, CSc.**
Katedra agroekosystémů

Datum zadání diplomové práce: **15. března 2018**

Termín odevzdání diplomové práce: **15. dubna 2019**

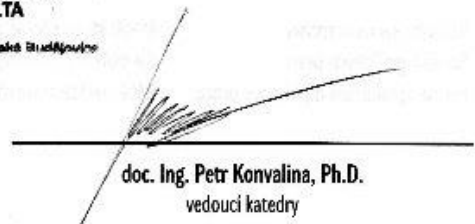
V Českých Budějovicích dne 11. dubna 2019

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA
studijní oddělení
Studená 1608, 370 08 České Budějovice

prof. Ing. Miloslav Šoch, CSc., dr. h. c.
děkan

LS.

doc. Ing. Petr Konvalina, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlášení:

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zemědělskou fakultou JU) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 15. dubna 2019

.....
Bc. Kristýna Kropáčková

Poděkování:

Děkuji prof. Ing. Janu Moudrému, CSc. za profesionální vedení, odborné rady a připomínky při zpracování této diplomové práce. Dále bych ráda poděkovala panu Jaroslavu Řídelovi za ochotu a vstřícnost při získávání dat a informací.

Abstrakt

Diplomová práce je zaměřena na analýzu současného stavu zemědělského podniku a následné vyhodnocení jeho vhodnosti k podnikání v systému ekologické produkce s ohledem na stanovištní podmínky, strukturu podniku, jeho stávajícího zaměření, lidský faktor i ekonomické aspekty.

V teoretické části je nastíněna problematika ekologického zemědělství a jeho trvalé udržitelnosti, podpora podnikání zemědělců v ekologickém zemědělství, a faktory ovlivňující hospodaření v chráněných krajinných oblastech.

Praktická část je zaměřena na zhodnocení současného stavu podniku. Je zde hodnocena rostlinná a živočišná výroba a možnosti ubytovací služby pro mimoprodukční činnost farmy. Pro posouzení vhodnosti podniku pro podnikání v režimu EZ je v diplomové práci použita SWOT analýza.

V závěru je vyhodnocena vhodnost podniku pro podnikání v ekologickém způsobu hospodaření včetně doporučení pro zahájení činnosti.

Klíčová slova:

Ekologické zemědělství, trvalá udržitelnost, mladý zemědělec, agroturistika, hospodaření v CHKO

Abstract and key words:

The focus of diploma thesis is the analysis of present state of a farm and following evaluation its suitability for business in the system of organic production considering site conditions, structure of the company, its specialization, human factors and economical aspects.

The theoretical part deals with problematics of organic agriculture and its sustainability, support of organic farmers and factors which influence farming in protected landscape areas.

The practical part of the thesis is focused on evaluation of present state of the farm. Plant production and livestock production are evaluated together with possibilities of accommodation services as non-productive activities of the farm. For the evaluation of the company in terms of its suitability for business in organic agriculture SWOT analysis has been used.

In conclusion, suitability of the farm for business in organic agriculture practices is evaluated. Furthermore, recommendations and proposals for initiation of the activities are added.

Key words:

Organic agriculture, sustainability, Young Farmer, agrotourism, farming in protected landscape areas

Obsah

1. Úvod	9
2. Literární rešerše	11
2.1 Ekologické zemědělství	11
2.1.1 Důvody hospodaření v režimu ekologického zemědělství	12
2.1.2 Možné problémy při podnikání v EZ	13
2.1.3 Legislativa EZ	14
2.1.4 Registrace ekologického zemědělce	15
2.1.5 Certifikace ekologických produktů	16
2.1.6 Kontrolní orgány EZ	16
2.2 Dotační podpora ekologického zemědělství a výroby biopotravin	17
2.2.1 Zahájení činnosti mladého zemědělce	18
2.2.2 Dotační podpora mladých zemědělců	20
2.2.3 Podpora agroturistiky	23
2.2.4 Podpora místního rozvoje na základě iniciativy LEADER	24
2.3 Hospodaření v chráněných územích	24
2.3.1 Chráněná krajinná oblast	25
2.4 Projektování ekologických hospodářství	26
2.4.1 Stanovení cílů, parametrů a metod projektu	27
3. Cíl práce	28
4. Materiál a metody	28
5. Vlastní práce	29
5.1 Charakteristika oblasti	29
5.1.1 Charakteristika chráněné krajinné oblasti Blanský les	29
5.1.2 Charakteristika lokality	29
5.2 Historie vlastního hospodářství	30
5.2.1 Stav po navrácení majetku	31
5.3 Současný stav	32
5.3.1 Hodnocení živočišné výroby - chov ovcí	34
5.3.2 Hodnocení rostlinné výroby	35
5.3.2.1 Trvalé travní porosty	35
5.3.2.2 Trvalé kultury	36
5.4 SWOT analýza	36
5.4.1 SWOT analýza produkční zemědělské činnosti	37
5.4.2 SWOT analýza mimoprodukční zemědělské aktivity	40
6. Návrhy pro zahájení činnosti	42
6.1 Návrh produkční činnosti farmy A	43
6.2 Návrh produkční činnosti farmy B	45
6.3 Návrh mimoprodukční činnosti farmy C	47
7. Závěr	49
8. Seznam použité literatury	51
9. Použité zkratky	55

1. Úvod

Udržitelnost a soběstačnost zemědělství je v posledních letech skloňovaným pojmem napříč mnoha odvětvími. Zemědělství a jeho navazující služby a produkty sice zasahuje do každodenních životů nás všech, ale přesto je většina obyvatel od půdy jako takové již zcela odtržena. Zatímco v dřívějších dobách takřka každý znal někoho, kdo se na výrobě potravin přímo podílí, dnes je často nejbližší kontakt s obhospodařovaným polem nebo pasoucími se kravami pouze z okénka auta, jímž krajinou projíždíme. S rozvojem globalizace se trend obrátil k masové spotřebě, často však bez ohledu na nutnost a reálnou potřebu nabízených produktů. Tento stav, a hlavně budoucnost společnosti zvyklé na neomezenou konzumaci bez ohledu na následky, natož odpovědnost za často bezohledné čerpání přírodních zdrojů, je pravděpodobně nejdůležitější otázka, jež nás v příštích letech čeká zodpovědět.

Zemědělství má z forem managementu krajiny největší plošný dosah. Vedle produkční funkce jsou dnes zvýrazňovány i funkce mimoprodukční. Mimoprodukční funkce zemědělství se uplatňovaly i v minulosti, ale v nadcházejícím období musí sehrát významnější roli. Dříve byly mimoprodukční funkce plněny jen ve velmi malém rozsahu a zemědělství plnilo hlavně úlohu produkce. V současnosti je potřeba považovat je za součást hospodaření v krajině. Prostor pro prosazování mimoprodukčních funkcí v zemědělství a venkovském prostoru vytváří řada opatření a cíleně realizované finanční podpory. Udržovaná krajina má funkci estetickou, kulturní funkce plní jak ochranu historické krajiny, tak krajinného rázu a ochranu kulturních památek a hodnot. Rekreační a zdravotní funkce souvisejí s využitím volného času, zájmovým a zdravotním využíváním krajiny, lesa a vodních ploch, a to od pobytů, přes agroturistiku, až po využívání léčebných médií. Rozvoj těchto funkcí podporuje i funkci sociální, vázanou na životní úroveň nejen venkovského obyvatelstva, ale i celé populace. Hlavní roli mezi mimoprodukčními funkcemi z hlediska obecných podmínek trvale udržitelného rozvoje krajiny hraje funkce environmentální (VÁCHAL, MOUDRÝ, 2002).

V Evropě všeobecně dochází postupně ke snižování počtu obyvatelstva a ke stárnutí populace. Tento trend je pak zvláště patrný ve venkovských regionech. Současný venkov zpravidla nenabízí příliš mnoho pracovních příležitostí, má nízkou dopravní

dostupnost, horší vybavenost infrastrukturou, malý rozsah bytové výstavby a také mzdová úroveň ve srovnání s městem je nižší. Výše uvedené aspekty motivují mladé lidi k odchodu z venkova. Venkov se tak stává životním prostorem pro lidi převážně vyšších věkových kategorií (SVATOŠOVÁ a kol., 2005).

Vzhledem k tradici zemědělců v naší rodině jsem se rozhodla zmapovat možnosti využití rodinného hospodářství a související zemědělské půdy pro podnikání v režimu ekologického zemědělství. Protože usedlost spadá pod oblast CHKO Blanský les, veškeré navrhované činnosti a produkční aktivity je potřeba realizovat v souladu s požadavky na ochranu přírody a krajiny.

2. Literární rešerše

2.1 Ekologické zemědělství

Ekologické zemědělství hospodaří v souladu s přírodou - jeho cílem není jen produkce kvalitních biopotravin, ale především šetrný přístup k přírodě, a to využíváním biologických zákonitostí jak při pěstování rostlin, tak chovu zvířat. Ekologický zemědělec se tedy necítí být pánem přírody, ale je její součástí, a za ochranu přírody cítí morální odpovědnost (MOUDRÝ, 1997).

Pojem „trvalá udržitelnost“ má nosnost ve svém ekologickém, resp. environmentálním základu. Zodpovědnost zemědělce za krajinu se uplatňuje již od 80. let minulého století. FAO v roce 1993 definovalo trvale udržitelné zemědělství jako: systém chránící a zachovávající půdu, vodu, rostlinné a živočišné genové zdroje, systém nedegradující životní prostředí, který je zvládnutelný, ekonomicky soběstačný a sociálně akceptovatelný. Tento tedy vždy hledá cestu mezi environmentálními potřebami a ziskem, a tedy optimální udržitelnost hospodaření (ŠARAPATKA, 2010).

Trvale udržitelný rozvoj je pak dle *zákona č. 17/1992 Sb. o životním prostředí* definovaný jako proces, který splňuje stávající potřeby lidské společnosti, aniž by se dotýkal schopnosti budoucích generací tyto své potřeby uspokojovat. Cílem je respekt a ohled na možnosti ekosystému planety.

Trvale udržitelné hospodářství je ekologicky únosné, ekonomicky životaschopné, sociálně zodpovědné, šetrné vůči zdrojům a slouží jako základna pro budoucí generace. Jeho základem je pak především interdisciplinární přístup, cíleně využívající různé faktory vzájemných vztahů. Takové využívá agroekosystém způsobem, který udrží jeho biologickou diverzitu, produktivitu, regenerační kapacitu, vitalitu a funkčnost tak, aby nejen dnes, ale i v budoucnosti plnilo ekologické, ekonomické a společenské funkce, a to jak na lokální, tak i národní a globální úrovni, a nepoškozovalo další související ekosystémy (LACKO-BARTOŠOVÁ, 2005).

2.1.1 Důvody hospodaření v režimu ekologického zemědělství

Důvodů, které vedou zemědělce k přechodu na ekologické hospodaření, může být i několik najednou. Podle průzkumů jsou uváděny zejména tyto: šetření životního prostředí, podpora ohleduplného chovu zvířat, vlastní produkce hodnotnějších potravin, obavy z práce s jedovatými látkami, výskyt pozemků v pásmu PHO nebo CHKO, zájem o získání dotace, představa vyšších příjmů, blízkost zdroje poptávky po biopotravinách (ŠKERŮ, 1995).

Za rozhodnutím hospodáře začít podnikat v ekologickém režimu stojí zpravidla životní styl. V případě malých či přímo rodinných hospodářství začíná cesta často u původně zájmového chovu či pěstování ovoce a zeleniny pouze pro svou potřebu. V takovém přístupu je kladen důraz na chovaná zvířata spíše ve smyslu členů rodiny, na jejich životní pohodu a dobré zdraví, a stejně tak zeleninovou zahradu či sad majitelé obhospodařují s ohledem na zdravotní nezávadnost, minimalizaci vstupů, ale přitom s co největší kvalitou pěstovaných plodin. Díky dnešní globální situaci a využívání sociálních sítí se pak rychle rozkřikne, že podnikatel vyrábí kvalitní produkt, a rostoucí poptávka ho přiměje přemýšlet o vyrábění a možnostech jeho cíleného prodeje.

Dalším faktorem ovlivňující vstup nových farem do ekologického zemědělství, je rostoucí poptávka po biopotravinách ze strany spotřebitelů. Roste základna zájemců nejen o kvalitní biopotraviny, a tato poptávka se snoubí s nároky spotřebitelů také na otázky na původ produktu, zajímají se o ekologickou stopu¹ daného výrobku, a v neposlední řadě také celkově o odpady, jež sebou jeho výroba a spotřeba přináší. Během posledních let sledujeme takřka skokový nárůst tzv. bezobalových prodejů, kdy zákazník při koupi využívá vlastní přinesené nádoby. Výše zmíněné snadno nejlépe uspokojí lokální produkt, od důvěryhodného prodejce.

¹ Ekologická stopa odpovídá na otázku: kolik přírody (tj. přírodních zdrojů, půdy, vody apod.) člověk potřebuje ke svému životu? Autory konceptu ekologické stopy jsou kanadští vědci, Mathis Wackernagel a William Reese. Podle Reese (poprvé shrnul metodu již v roce 1996) žije lidstvo na ekologický dluh. Ekologická stopa jako taková je v podstatě měřítkem toho, jak udržitelné jsou naše životní styly. Ekologická stopa definované populace (od jednotlivce až po celé město nebo stát) je tedy celková plocha produktivní země využívaná výhradně pro zajištění zdrojů a asimilaci odpadů produkovaných danou populací při používání běžných technologií. (MEZŘICKÝ, 2005)

Třetím z hlavních důvodů je pak čistě ekonomický přístup. Ekologický režim hospodaření zpravidla potřebuje méně vnějších vstupů. Ty jsou sice často znevýhodněny sníženými výnosy sklizně v porovnání s konvencí, ale protože se cena za ekologický výrobek pohybuje naopak o něco výše, zisk může být i tak dostatečný. Neméně důležitý je také fakt, že ekologické farmy mohou využít státní dotační podporu. Vzhledem k legislativní náročnosti takového podnikání je ale i tak převažující motivace vnitřní, s cílem podnikat udržitelně.

Ekologické zemědělství vychází z dokonalého poznání potřeb rostlin, zvířat i krajiny. Cílem snažení ekozemědělce je sice zisková produkce, ale produkce udržitelná, podporující rozmanitost a udržitelnost kulturní krajiny. Cílem takového zemědělce není intenzivní využívání zdrojů za účelem vyrobení co největšího objemu potravin, ale ohleduplný, udržitelný přístup k agroekosystému při výrobě bioproduktu (DAVID, 2006).

2.1.2 Možné problémy při podnikání v EZ

V rámci personálních předpokladů je nutné ztotožnit se s cíli ekologického zemědělství. Velký význam má motivace, což neplatí pouze pro rodinu, ale i pro spolupracovníky. Vítána je vysoká odborná kvalifikace, organizační talent, schopnosti kontaktu, inovace a v neposlední řadě schopnost přijímat rizika. O zaměření podniku spolurozhoduje jeho geografická poloha, rozloha, umístění ploch, zkušenosti a možnosti chovat hospodářská zvířata atd. Detailně musíme vyhodnotit také zázemí – např. budovy, které máme k dispozici pro živočišnou produkci, skladování i případné zpracování produktů (ŠARAPATKA, URBAN a kol., 2006). Ekologické zemědělství se vyznačuje vyšší potřebou lidské práce a je vhodné i pro marginální oblasti a menší rodinné farmy. To podporuje udržení osídlení a napomáhá obnově venkova. Nízká zaměstnanost a nízké příjmy venkovských oblastí způsobují, že se venkov potýká se stejnými sociálními problémy jako mnoho měst - včetně vysoké úrovně přetrvávající nezaměstnanosti. Podpora zemědělských systémů, které vytvářejí a trvale udržují venkovskou zaměstnanost, by byla produktivní cestou, jak realizovat politiku povzbuzující sociální stabilitu (VÁCLAVÍK, 2008).

Aspekty, jež je nutno zahrnout při úvaze o podnikání v režimu EZ:

- Sociální problémy - tuto oblast představuje rodina a zaměstnanci nebo kolektiv pracovníků. Všichni by měli být seznámeni se záměrem přechodu na EZ a měly by být prodiskutovány jejich připomínky.
- Ekonomické problémy – přechod na EZ přináší, v prvních letech téměř vždy, změnu ekonomické situace.
- Biologické problémy – ekozemědělec se musí naučit řešit řadu problémů biologického charakteru, které konvenční zemědělec nemá, nebo je řeší chemickou, případně jinou cestou.
- Technické a technologické problémy při pěstování plodin – souvisí především s rozšířením okruhu pěstovaných plodin, a to jak z důvodů OP, tak i pěstování v EZ lépe prodejných plodin.
- Problémy v chovu zvířat – hlavním problémem je zákaz trvale vazného, roštového a klecového chovu hospodářských zvířat. Navíc jsou upraveny plošné normy pro různé kategorie a typy ustájení zvířat. Tyto změny v technologii jsou pro mnohé zájemce o EZ v současné době finančně, případně technicky nebo prostorově neřešitelné (ŠKERŤÍK, 1995).

Změna biologických procesů v půdě má za následek mimo jiné i nižší hladinu dusíku, což může způsobit snížení výnosnosti. Během přechodu může vzniknout problém se zvýšenou frekvencí plevelů, především vytrvalých. Přechod na ekologický způsob hospodaření pak často vyžaduje investice do nové techniky, přestavbu budov, zvýšenou potřebu manuální práce apod. Ekologické zemědělství je časově náročnější i z hlediska nutnosti vést evidenci pro kontrolní organizaci (TICHÁ, 2008).

2.1.3 Legislativa EZ

První nařízení EU o ekologickém zemědělství bylo navrženo v roce 1991 a uvedeno v platnost v roce 1992. Jeho představení bylo součástí reformy Společné zemědělské politiky EU a vyvrcholením procesu oficiálního uznání ekologického zemědělství

členskými státy EU. Ekologické Nařízení č. 2092/91 stanovilo základní pravidla pro rostlinnou výrobu, zpracování ekologických potravin a jejich kontrolu. Další pravidla přijatá například v letech 1992 a 1995 umožnila vývoj loga typického pro ekologický sektor a správu technických záležitostí jako je značení a dovoz (EVROPSKÁ KOMISE). 1. ledna 2009 vstoupilo v platnost nové nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, které ruší nařízení (EEC) č. 2092/91. Spolu s nařízením Komise (ES) č. 889/2008, kterým se stanovují podrobná pravidla pro implementaci nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, má ekologické odvětví nový právní rámec. Záměrem bylo těmito novými nařízeními zjednodušit, zefektivnit, zhospodárnit a zaktualizovat starou legislativu, která se díky tomu, že byla více jak 40krát ve své 18leté historii novelizována, stala těžkopádnou a rozporuplnou (MZE, 2009). Kromě těchto právních předpisů pro ekologické zemědělství platí v současné době ještě zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství ve znění pozdějších předpisů. Dále pak vyhláška Ministerstva zemědělství č.16/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ekologickém zemědělství.

2.1.4 Registrace ekologického zemědělce

Zemědělci i zpracovatelé musí vždy respektovat pravidla a normy určené směrnicemi EU. Aby bylo zajištěno dodržování legislativy týkající se ekologického zemědělství, musí podstupovat kontroly prováděné uznávanými kontrolními orgány nebo úřady. Úspěšným provozovatelům je poté udělen ekologický certifikát a mohou své produkty označit jako ekologické. Zemědělec, který se rozhodne ekologicky hospodařit, musí uzavřít smlouvu s pověřenou kontrolní organizací, absolvovat vstupní kontrolu ekologického zemědělství, podat žádost o registraci pro ekologické zemědělství Ministerstvu zemědělství ČR kdykoli v průběhu roku, po celou dobu dodržovat platné právní předpisy upravující ekologické zemědělství (TICHÁ, 2008). V systému ekologického zemědělství lze vyrábět biopotraviny, bioprodukty nebo obchodovat jako certifikovaný podnik nebo farma. Doporučuje se záměr přechodu na ekologické zemědělství konzultovat s poradci nebo přímo s kontrolními organizacemi. Podnikat lze jako zemědělec, výrobce biopotravin, výrobce krmiv, výrobce osiv a sadby, obchodník (MOUDRÝ a kol., 2007).

2.1.5 Certifikace ekologických produktů

Inspektoři kontrolních organizací odešlou vyplněný zápis o kontrole společně s ověřenou, případně doplněnou přihláškou a ostatními podklady pro rozhodnutí certifikačního orgánu, který je součástí kontrolní organizace (MOUDRÝ a kol., 2007). Osvědčení o původu bioproduktů a biopotravin vydává kontrolní orgán. Osvědčení se vydává na 1 rok (max. 15 měsíců) a to do 30 dnů po provedené kontrole. Kontrolu obvykle provádí jedenkrát ročně ve vegetačním období pracovník kontrolního orgánu. Kopii o původu bioproduktu a osvědčení o biopotravině je ekologický podnikatel povinen předat při uvedení do oběhu osobě, která je do oběhu uvádí (KONVALINA a kol., 2007). Balené biopotraviny, které byly vyprodukované, kontrolované a certifikované v ČR, musí na obalu obsahovat: české biologo, evropské biologo, označení původu surovin a kód kontrolní organizace. U biopotravin určených pouze pro zahraniční trh české biologo být může, ale nemusí (z. č. 242/2000 Sb.).

2.1.6 Kontrolní orgány EZ

Rada Evropských společenství vydala Nařízení o ekologické výrobě zemědělských produktů a o označování zemědělských produktů a potravin z ekologického zemědělství. Podstatnou součástí Nařízení je kontrolní systém. V zásadě se kontroluje zemědělská produkce a zpracování, balení a dovoz ze třetích zemí (ŠARAPATKA, URBAN a kol., 2006). Ministerstvo zemědělství vykonává dozor nad dodržováním Zákona o ekologickém zemědělství u subjektů u něho přihlášených nebo registrovaných jako ekologičtí podnikatelé. K tomu účelu uzavírá na základě výběrového řízení smlouvu s právníkem osobou, kterou pověřuje prováděním kontroly a dalších odborných úkonů. Současně ji opravňuje k vydávání osvědčení o původu bioproduktů nebo osvědčení o biopotravině (MOUDRÝ a kol., 2007). S platností nových právních předpisů a s ohledem na stoupající počet ekologických podniků došlo v rámci současného kontrolního systému k rozdělení činností a pravomocí. Ke kontrole ekologického zemědělství byl vedle stávajících kontrolních subjektů, tj. KEZ, BIOKONT, ABCERT a BUREAU VERITAS, pověřen od 1. 1. 2010 také ÚKZÚZ.

2.2 Dotační podpora ekologického zemědělství a výroby biopotravin

Plochou ekologicky obhospodařované půdy přes 506 000 ha, což převyšuje podíl 12% z celkové výměry zemědělské půdy (ROČENKA, 2017), se Česká republika řadí k předním státům Evropy. Ekologické zemědělství je zaměřeno především na chov skotu BTM na trvalých travních porostech, a je směřováno zpravidla do horských a podhorských oblastí a environmentálně citlivých území. S rozvojem ekologického zemědělství v ČR, kdy hospodaří ekologickým způsobem více jak 4 200 zemědělců, a na 600 výrobců biopotravin (údaje k r. 2016), se pojí také snaha státu tyto podniky podporovat a usnadnit jim konkurenceschopnost na trhu. Státní organizací, která zprostředkovává podporu z Evropské unie a národních zdrojů je Státní zemědělský intervenční fond (SZIF). Na svých internetových stránkách nabízí kompletní informace o dotacích, které je možné uplatnit v rámci zemědělství a další jiné předpisy týkající zemědělských subjektů.

Zemědělské podniky musí obstát ve své funkci výrobní, ekonomické, sociální, politické, a případně i estetické. Jejich úspěch závisí nejen na aktivitě podniku, ale i na dalších vnějších okolnostech. Nápomocí a nástrojem vnější podpory jsou dotace, jsou konkrétně nositelem:

- opatření k minimalizaci negativních dopadů na přírodní prostředí oblasti;
- přeměny struktury výroby;
- rozvoje multifunkčních aktivit subjektů;
- zlepšování sociálních atributů;
- rozvoj indikátorů monitorujících vliv socioekonomického prostředí na stav ŽP.

Jsou tedy záležitostí společenskou (sociální zázemí, služby...), ekonomicko-politickou (vliv vládní politiky a praxe), a také otázkou finančních transferů, tj. státem regulované peněžní toky, vybírané daně a poskytnuté dotace (KOUŘILOVÁ a kol, 2009).

2.2.1 Program rozvoje venkova

Program trvale udržitelného rozvoje se zaměřuje na polyfunkční využití krajiny, zahrnující princip respektování limitujících faktorů, jako jsou přírodní faktory (svažitost, úrodnost, podnebí), dále sociální, vodohospodářské, půdoochranné, hygienické i etické faktory (MOUDRÝ, 2007). S ohledem na nízkou produkci biopotravin v ČR od roku 2007 MZE zvýhodňuje výrobce biopotravin a ekologické zemědělce u pěti vybraných opatření Programu rozvoje venkova (dále PRV), a sice: Zahájení činnosti mladých zemědělců; Modernizace zemědělských podniků; Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům; Diverzifikace činností nezemědělské povahy a Podpora cestovního ruchu (ROČENKA, 2017).

Program rozvoje venkova 2014-2020

- Hlavním cílem programu je obnova, zachování a zlepšení ekosystémů závislých na zemědělství prostřednictvím zejména agroenvironmentálních opatření, dále investice pro konkurenceschopnost a inovace zemědělských podniků, podpora vstupu mladých lidí do zemědělství nebo krajinná infrastruktura. Program bude také podporovat diverzifikaci ekonomických aktivit ve venkovském prostoru s cílem vytvářet nová pracovní místa a zvýšit hospodářský rozvoj.
- Podporován bude komunitně vedený místní rozvoj, resp. metoda LEADER, která přispívá k lepšímu zacílení podpory na místní potřeby daného venkovského území a rozvoji spolupráce aktérů na místní úrovni. Horizontální prioritou je předávání znalostí a inovací formou vzdělávacích aktivit a poradenstvím a spolupráce v oblasti zemědělství a lesnictví.
- Díky Programu rozvoje venkova do českého zemědělství poputuje v příštích letech téměř 3,5 miliardy EUR (více než 96 miliard korun). Z toho bude 2,3 miliardy EUR (62 miliard korun) z unijních zdrojů a 1,2 miliardy EUR (34 miliard korun) z českého rozpočtu.
- Předpokládané alokace finančních prostředků do jednotlivých oblastí: 59,16 % ochrana životního prostředí; 20,39 % konkurenceschopnost; 11,9 % zpracování zemědělských produktů, dobré životní podmínky zvířat; 7,26 % podpora hospodářského rozvoje venkovských oblastí; 0,85 % technická pomoc; 0,68 % účinné využívání zdrojů; 0,56 % staré závazky (ANONYM1).

Ministr zemědělství schvaluje dotační pravidla, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací na projekty Programu rozvoje venkova 2014 - 2020, a to pro jednotlivá kola příjmu žádostí o dotaci. V 7. kole (2018) byly primárně podpořeny investice do zemědělských, lesnických i potravinářských podniků, inovací a na projekty spolupráce za téměř 3 miliardy korun:

- Investice do zemědělských podniků
- Zpracování a uvádění na trh zemědělských produktů
- Zavádění preventivních opatření v lesích
- Obnova lesních porostů po kalamitách
- Investice do ochrany melioračních a zpevňujících dřevin
- Technika a technologie pro lesní hospodářství
- Sdílení zařízení a zdrojů
- Horizontální a vertikální spolupráce mezi účastníky krátkých dodavatelských řetězců a místních trhů
- Horizontální i vertikální spolupráce při udržitelném zajišťování biomasy pro výrobu energie, výrobu potravin a v průmyslových procesech (ANONYM2).

Dle nařízení vlády č. 76/2015 Sb., o podmínkách provádění opatření ekologické zemědělství § 6: Žádost o poskytnutí dotace v rámci opatření EZ, doručí žadatel žádost na Fondem vydaném formuláři pro příslušný kalendářní rok, a to do 15. května příslušného kalendářního roku, za který má být dotace poskytnuta. Žadatel v žádosti o dotaci uvede u každého dílu půdního bloku druh zemědělské kultury, na který požaduje dotaci a který je zároveň veden ke dni doručení žádosti o dotaci v evidenci využití půdy. Žádost o dotaci lze podat na díl půdního bloku s druhem zemědělské kultury: a) trvalý travní porost,

b) standardní orná půda,

c) travní porost,

d) úhor,

e) ovocný sad,

f) vinice,

g) chmelnice, nebo

h) jiná trvalá kultura, pokud je na celém dílu půdního bloku současně vymezen ekol. významný prvek krajiny nebo sad.

Součástí žádosti o dotaci na příslušný kalendářní rok je zakres příslušných dílů půdních bloků nebo jejich částí v mapě, nebo údaj o výměře jednotlivých dílů půdních bloků vedených v evidenci využití půdy na žadatele. (ANONYM3).

2.2.2 Dotační podpora mladých zemědělců

Cílem je podpořit zahájení aktivního podnikání mladých zemědělců (v živočišné a rostlinné výrobě) v zemědělských podnicích prostřednictvím podpory realizace podnikatelského plánu. Žadatel zahajuje činnost poprvé, pokud není déle než 24 měsíců před podáním žádosti o dotaci evidován jako zemědělský podnikatel. Za ukončení procesu zahájení činnosti je považováno podepsání Dohody o poskytnutí dotace mezi žadatelem a Státním zemědělským intervenčním fondem (dále SZIF). K podpisu dojde na základě posouzení předloženého podnikatelského plánu a splnění všech vstupních podmínek operace. V průběhu procesu zahájení činnosti žadatel realizuje úkony spojené s procesem zahájení činnosti, např. absolvování odborných školení, nákup či pronájem pozemků a zvířat včetně jejich zaevidování v příslušných registrech či zajištění dalších hmotných komponent nutných pro zemědělskou činnost. Žadatelem může být jen osoba, která dosáhla ke dni podání žádosti o dotaci věku 18 let a zároveň k témuž dni není starší 40 let (nedosáhla věku 41 let), dosáhla minimální zemědělské kvalifikace, nebo za stanovených podmínek dosáhne, a zahajuje zemědělskou činnost poprvé jako vedoucí podniku, či se podílí na základním kapitálu z více než 50 % (SZIF).

Dotace:

Maximálně do 45 tis. EUR ve dvou splátkách, kdy první splátka činí maximálně 50 % předpokládané dotace a je vyplacena po schválení podnikatelského záměru. Vyplacení druhé splátky je podmíněno řádným prováděním podnikatelského plánu a bude tedy vyplaceno po pořízení plánovaných investic odpovídajících výši dotace či zahrnutých do výběrových kritérií. Preferovány budou projekty:

- Jejichž součástí je realizace investic v hodnotě přesahující výši poskytnuté dotace
- Jejichž realizací nedojde k vyjmutí půdy ze zemědělského půdního fondu
- Jejichž realizací dojde k navýšení zatížení půdy dobytčími jednotkami
- Při jejichž realizaci dojde ke zpracování zemědělských produktů
- V hospodářsky problémových regionech definovaných v příloze usnesení vlády

Způsobilé výdaje:

A) Investice do zemědělských staveb a technologií pro živočišnou výrobu (podpora se týká chovu skotu, prasat, ovcí, koz, drůbeže, králíků a koní), kterými jsou:

- Výstavba nebo rekonstrukce ustájovacích prostor a chovatelských zařízení
- Pořízení technologií pro živočišnou výrobu
- Výstavba nebo rekonstrukce skladovacích prostor pro druhotné produkty živočišné výroby vč. jejich úpravy a zpracování
- Výstavba nebo rekonstrukce skladovacích prostor pro krmiva a steliva pro přímou spotřebu v podniku

B) Investice do zemědělských staveb a technologií pro rostlinnou výrobu:

- Výstavba a rekonstrukce staveb pro skladování produktů rostlinné produkce (způsobilé nejsou sklady obilovin a olejnin) včetně technologií
- Výstavba a rekonstrukce nosných konstrukcí trvalých kultur včetně protikroupových systémů (v rámci ovocných sadů, chmelnic a těch vinic, které nejsou zahrnuty do programu restrukturalizace a přeměny vinic podle Nařízení vlády č. 245/2004 Sb., o stanovení bližších podmínek při provádění opatření společné organizace trhu s vínem)
- Výstavba a rekonstrukce skleníků, fóliovníků, kontejneroven, včetně souvisejících technologií
- Výstavba a rekonstrukce dalších zahradnických staveb (pařeniště, stacionární kompostéry, technologie na sušení léčivých rostlin, pěstírny hub a školky na ovocné a okrasné druhy včetně révy vinné a sadby chmele atp.) včetně souvisejících technologií
- Založení porostů trvalých kultur (vč. výsadby ovocných sadů a chmelnic)

C) Investice do pořízení speciálních mobilních strojů pro zemědělskou výrobu (způsobilé není pořízení traktorů)

D) Investice spojené s úpravou a zpracováním vlastní produkce zemědělské výroby včetně staveb na jejich skladování

E) Investice do nákupu zemědělských nemovitostí

F) Nákup hospodářských zvířat (skotu, prasat, ovcí, koz, drůbeže, králíků nebo koní)

G) Nákup sadby a osiva pro přímou spotřebu v podniku

H) Nákup krmiv, hnojiv a prostředků na ochranu rostlin pro přímou spotřebu v podniku (SZIF).

Specifika a omezení:

- Podpora je omezena na podniky, které spadají do definice mikro nebo malého podniku.
- Podpora je podmíněna předložením podnikatelského plánu na 4 roky od podpisu Dohody o poskytnutí dotace.
- Podnikatelský plán lze realizovat na území České republiky s výjimkou území hl. města Prahy.
- Provádění podnikatelského plánu musí být zahájeno do 9 měsíců od podpisu Dohody o poskytnutí dotace.
- Žadatel splní definici aktivního zemědělce dle čl. 9 nařízení (EU) č. 1307/2013 k přímým platbám do 18 měsíců od zahájení činnosti poprvé, tj. od podpisu Dohody o poskytnutí dotace.
- Mladý zemědělec plní minimální zemědělskou kvalifikaci, případně má možnost doplnění kvalifikace v termínu do 36 měsíců od podpisu Dohody o poskytnutí dotace.
- Minimální a maximální velikost podniku, ve kterém mladý zemědělec začíná působit jako vedoucí podniku, pro vstup do opatření je dána dosažením minimální, resp. maximální hodnoty standardní produkce.²³
- Žadatel (v případě právnické osoby fyzická osoba plnící funkci statutárního orgánu) nebyl příjemcem dotace z opatření I. 3.2 Zahájení činnosti mladých zemědělců v Programu rozvoje venkova pro období 2007-2013 (ANONYM4).

² K vymezení spodní prahové hodnoty dochází pomocí objemu standardní produkce za jednotlivé výrobní zaměření dle typologie farem. *Při stanovení minimálního objemu standardní produkce* bylo přihlédnuto k tomu, aby stanovený limit zhruba odpovídal hodnotě standardní produkce, která zajistí dostatečný příjem alespoň pro jednoho plně zaměstnaného pracovníka v hospodářství, tj. zajistí mu určitý minimální roční příjem. S ohledem na nutnost splnění této prahové minimální hodnoty již při vstupu do operace bylo přistoupeno k tomu, že hodnota standardní produkce má být stanovena tak, aby podnikatel dosáhl příjmu na úrovni minimální hrubé mzdy v ČR – tedy 9 200 Kč/měsíc, což odpovídá 110 400 Kč/rok (EAGRI, 2015). Maximální limit pro vstup do operace na podporu zahájení činnosti pro mladé zemědělce pak byl stanoven ve výši 125 000 € standardní produkce, což odpovídá zaokrouhlené hodnotě 3 440 000 Kč při měnovém kurzu 27,5 Kč/€. Při stanovení této hodnoty bylo vycházeno z výše dotace 45 000 EUR a z cíle, aby tato podpora plnila stále motivační roli, tj. že přispěje žadateli ke zvýšení majetkové podstaty podniku (PRV 2014-2020)

³ Vychází z podmínky nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1305/2013 ze dne 17. 12. 2013 v článku 19, odst. 4, že každý žadatel musí již při zaregistrování žádosti o dotaci plnit minimální a maximální velikost podniku.

Omezení

- Žadatel plní podmínku minimální i maximální velikosti podniku již k datu zaregistrování Žádosti o dotaci.
- Po dobu lhůty vázanosti podnikatelského plánu na účel žadatel/příjemce dotace plní podmínku pouze minimální velikosti podniku, což dokládá každoročně, kdy nejpozději do 31. 7. vyplní formulář pro výpočet minimální a maximální velikosti podniku na Portálu farmáře. Formulář je předkládán za předchozí celý kalendářní rok. Výjimkou je rok podání Žádosti o dotaci, kdy sledované období je od data podání Žádosti o dotaci do konce roku.
- Kontrola vyplněných údajů bude probíhat na základě údajů v IZR a LPIS. Při vstupu do operace je ověřován stav datu podání Žádosti o dotaci. V rámci průběžného plnění podmínky minimální velikosti podniku bude ověřován stav každoročně na základě formuláře předkládaného k 31. 7. V případě živočišné výroby musí být minimálního počtu VDJ dosaženo jako ročního průměru. Ověření pak proběhne na základě údajů vyplněných v rámci Jednotné žádosti, účetních dokladů či jiných dokumentů, kterými žadatel prokáže, že v daném období hospodařil s uvedeným počtem zvířat či uvedeným počtem hektarů.
- Jestliže žadatel hospodaří na pozemku, kde hodlá střídat jednotlivé plodiny, zahrne výměru daného pozemku do formuláře jen jednou, a to u plodiny, která bude na ploše v průběhu roku časově převažovat (ANONYM5).

2.2.3 Podpora agroturistiky

Specifickou formou cestovního ruchu na venkově je takzvaná agroturistika. Návštěvník usedlosti je přímo zapojen do zemědělských aktivit, agroturistika představuje mimoprodukční příležitosti hospodaření (ŠKODOVÁ PARMOVÁ, 2007). Rozmanité krajinné struktury mají zásadní přínos pro cestovní ruch. Turisté preferují přírodní krajiny, v případě chráněných krajinných oblastí je pro ně důležité tamní čisté prostředí, klid a možnost nerušené relaxace.

V rámci této operace jsou podporovány investice na diverzifikaci činností pro zemědělské subjekty v oblasti agroturistiky, vedoucí k zajištění diverzifikace příjmů, vytváření pracovních míst i pro nekvalifikované pracovní síly, k podpoře širšího využití zemědělských farem a využití venkovských brownfields (ANONYM6).

2.2.4 Podpora místního rozvoje na základě iniciativy LEADER

Metoda LEADER (komunitně vedený místní rozvoj) je iniciativou propojující aktivity rozvíjející venkovskou ekonomiku, jejíž hlavním cílem je intenzivní podpora rozvoje venkova prostřednictvím místních obyvatel. Implementace metody LEADER probíhá prostřednictvím **místních akčních skupin** (dále jen „MAS“). MAS je místní partnerství mezi soukromým a veřejným sektorem působící na vymezeném subregionálním území, pro něž navrhuje a provádí strategii. MAS, které získají osvědčení o splnění standardů, mohou předkládat žádosti o podporu strategií komunitně vedeného místního rozvoje Ministerstvu pro místní rozvoj. Předložené strategie budou hodnoceny ve dvou fázích. Nejdříve prochází kontrolou formálních náležitostí a hodnocením přijatelnosti. Dále jsou předány dotčeným řídicím orgánům k věcnému hodnocení, kdy je posouzen soulad strategie s cíli a podmínkami konkrétního programu. MAS, jejichž strategie vyhoví požadavkům hodnotícího procesu a budou akceptovány dotčenými řídicími orgány programů, budou moci v novém programovém období 2014 – 2020 implementovat své strategie v rámci akceptovaných Programových rámců (PRV 2014-2020).

2.3 Hospodaření v chráněných územích

Zemědělec hospodařící v krajině by si měl být vědom její hodnoty. V případě hospodaření v okolí chráněného území by se měl snažit, aby jej svými zásahy ovlivnil, případně narušil co nejméně. Chráněná území jako taková jsou bankami a potencionálními zdroji biodiverzity, proto při hledání vhodných opatření vedoucích k udržitelnějšímu zemědělskému systému musíme vycházet z toho, že krajinu jako dědictví je nutné chránit. Sem lze zahrnout také spolupráci a cílené zakládání tzv. ekologické infrastruktury krajiny – remízky, křovinné pásy, aleje, lesní okraje, vodní a mokřadní biotopy, ale i polní cesty atd. (ŠARAPATKA a kol., 2010).

2.3.1 Chráněná krajinná oblast (CHKO)

Plán péče o chráněná území je základním materiálem pro řízení a údržbu chráněného území. Vytváří dynamický dokument, který napomáhá zachovat a zlepšit stav chráněného území a zabezpečit jej před vnějšími vlivy (KOSTKAN, 1996). Jedná se o koncepční nástroje, obsahující pokyny pro regulaci přirozeného vývoje přírodních poměrů a lidských aktivit ve zvláště chráněných územích, zejména pro provádění praktických zásahů v přírodě. Smyslem a cílem je regulovat soustavné lidské činnosti v území, zejména vlastníků a nájemců pozemků a vytvořit ucelenou soustavu vědecky řízené péče o příslušné zvláště chráněné území (STEJSKAL, 2006). Plán péče o zvláště chráněné území a jeho ochranné pásmo je odborný a koncepční dokument ochrany přírody, který na základě údajů o dosavadním vývoji a současném stavu zvláště chráněného území navrhuje opatření na zachování nebo zlepšení stavu předmětu ochrany ve zvláště chráněném území a na zabezpečení zvláště chráněného území před nepříznivými vlivy okolí v jeho ochranném pásmu. Plán péče slouží jako podklad pro jiné druhy plánovacích dokumentů a pro rozhodování orgánů ochrany přírody. Pro fyzické ani právnické osoby není závazný (z. č. 114/1992 Sb.).

Natura 2000 je soustava chráněných území, které vytvářejí na svém území podle jednotných principů všechny státy Evropské unie. Vytvoření soustavy Natura 2000 ukládají dva nejdůležitější právní předpisy EU na ochranu přírody:

- směrnice Rady 2009/147/EC, o ochraně volně žijících ptáků, (nahrazuje směrnici Rady 79/409/EHS)
- směrnice Rady 92/43/EHS, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin

Cílem této soustavy je zabezpečit ochranu těch druhů živočichů, rostlin a typů přírodních stanovišť, které jsou z evropského pohledu nejcennější, nejvíce ohrožené, vzácné či omezené svým výskytem jen na určitou oblast (ANONYM7). Představuje nejpropracovanější (navíc nadnárodní) systém druhové a územní ochrany stanovišť na světě (HÁJEK, 2000). Natura 2000 je souhrn opatření zabezpečujících ochranu všem ohroženým společenstvům a druhům na základě vědeckých kritérií. Jde vlastně o první snahu o vytvoření uceleného mezinárodního systému ochrany přírody (MÁCHAL, 2000).

2.4 Projektování ekologických hospodářství

Dlouhodobě udržitelné systémy hospodaření musí být biologicky a ekologicky vyrovnané, technicky zvládnutelné, ekonomicky efektivní a sociálně akceptovatelné. Snahou je dosáhnout kompromisu mezi environmentálními potřebami a ekonomickou efektivností (LACKO-BARTOŠOVÁ, 2005). V takovém systému se vhodně prolínají ekonomické cíle (spoléhání na místní zdroje, hospodářská výkonnosti, dlouhodobá jistota výnosů), sociální cíle (vlastní pracovní síly, samozásobení potravinami, uspokojování místních potřeb, zachování osídlení venkova a ekologické cíle, tj. biodiverzita, a tím pádem fungující, stabilní ekosystémy (ŠARAPATKA, 2010).

Při plánování podnikatelského záměru v režimu EZ je nutné dobře zvážit:

- Stanovištní podmínky: o zaměření farmy v systému ekologické produkce rozhoduje její geografická poloha, rozloha, umístění ploch, možnosti pro chov hospodářských zvířat, aj. Pozornost je třeba věnovat i umístění podniku vzhledem k odbytovým možnostem. Úroveň přirozeného produkčního potenciálu půd významně ovlivní konverzi. Čím je vyšší, tím méně dodatečných vstupů je zapotřebí pro dosažení efektivního výnosu, tím je stanoviště vhodnější pro ekologický systém hospodaření a tím snadnější a rychlejší je konverze (MOUDRÝ a kol., 2007). Půdy poškozené emisemi nebo nevhodnou zemědělskou činností jsou nevhodné pro bioprodukcí. Před zahájením konverze je vhodné prověřit úroveň kontaminace pozemků a rozhodnout o způsobu nápravy nebo vyloučení z potravinářské produkční činnosti (DEMO, LÁTEČKA a kol., 2004).
- Struktura podniku: kritické hodnocení ověří, zda farma vůbec tento způsob produkce umožňuje. Z vyhodnocení vyplyne, zda je farma připravena na režim EZ nebo je nutné něco změnit a jaké náklady si tyto úpravy vyžádají, jaká je návratnost vložených prostředků a jaké budou nároky na pracovní síly (DAVID, 2006). Obtížnost konverze a technická, organizační a ekonomická náročnost projektu přechodu na ekologický systém hospodaření je tím větší, čím vzdálenější je stávající konvenční systém hospodaření od principů trvale udržitelného rozvoje, resp. podmínek zákona o ekologickém zemědělství (MOUDRÝ a kol., 2007).

- Lidský faktor: pro podnikání v ekologickém zemědělství jsou důležité personální předpoklady. Výhodou je odborná kvalifikace, zkušenosti, přizpůsobivost k inovacím a schopnost přijímat rizika. Základním předpokladem jsou odborné znalosti, a to jak obecné, teoretické i praktické, tak pro ekologický systém hospodaření specifické znalosti a zkušenosti. K jejich získání či doplnění slouží kurzy, návštěvy demonstračních farem a poradců specialistů na ekologické systémy hospodaření (MOUDRÝ, VÁCHAL, 2002). Zároveň při práci s lidským kapitálem a rozvojem lidského potenciálu nestačí nárůst odborných znalostí a osobnostních kvalit, ale i akceptace znalostí a vědomostí příslušících k regionu. Takový přístup podpoří nejen práci s informacemi, ale i s emoční inteligencí, a je schopen obstát i v proměnách globální civilizace (HOLÁTOVÁ a kol., 2012).

2.4.1 Stanovení cílů, parametrů a metod projektu

Předkládaný projekt by měl splnit požadavek uzavřeného koloběhu organické hmoty a pozitivně působícího agroekosystému (MOUDRÝ, 1997). Na počátku jakékoliv podnikatelské aktivity či restrukturalizace podniku stojí vize, jako nástroj k zajištění dobré strategické pozice v globálním světě, a její charakter spočívá především spíše ve stanovení směru, kterým ukazuje, než v hranicích, které stanoví (ŠTŮSEK, 2008). Strategická vize je tak na samém počátku plánu, kdy následovat by mělo kritické zhodnocení stavu podniku, analýzu jeho možností, a plán, jak projekt realizovat.

Metodický postup je možné stanovit dle na sebe navazujících kroků, počínaje stanovením cílů, jejich transformace do vhodných parametrů a metod, konkrétního návrhu projektu a uvedení projektu do praxe. U parametrů pak sledujeme například roční bilanci organické hmoty, půdní profil, energetickou účinnost vstupů, index kvality produkce, ale i počet pracovních hodin na hektar, biodiverzitu v půdě atp. Na základě tohoto zhodnocení pak můžeme vytvořit postup, který nabídne řešení pokud možno všech dílčích cílů, aniž by je vzájemně poškozoval. Např. vhodně zvolený multifunkční osevní postup, využití původních odrůd, či optimalizace struktury farmy. Integrované ekologické systémy se skládají ze skupiny opakujících se plodin, které jsou vhodné pro daný region, jsou trvale ve vzájemných interakcích, a jsou přínosem pro přítomnou faunu i flóru (LACKO-BARTOŠOVÁ, 2005).

3. Cíl práce

Vyhodnotit možnosti zahájení podnikání mladého zemědělce na rodinné usedlosti. Charakterizovat obecně environmentální, estetické, kulturní, historické, rekreativní případně další funkce krajiny a navrhnout nejlepší možné použití těchto poznatků pro produkční i mimoprodukční funkci ekofarmy.

Analyzovat současný stav hospodářství a stanovit vhodnost farmy pro podnikání v ekologickém způsobu hospodaření. Na základě získaných znalostí navrhnout management, který bude k dosažení produkčních i mimoprodukčních cílů podporovat šetrné využívání přírodních zdrojů a přirozené přírodní procesy dle zásad ekologického zemědělství.

4. Materiál a metody

Analýza současného stavu rodinné usedlosti z pohledu stanovištních podmínek, lidského faktoru i ekonomického aspektu hospodaření.

Porovnání výsledků vlastního hodnocení a SWOT analýzy s literárními údaji a vyhodnocení vhodnosti rodinného podniku pro hospodaření v režimu ekologického zemědělství.

Zpracování podkladů pro praktickou realizaci záměru.

5. Vlastní práce

5.1 Charakteristika oblasti

Usedlost se nachází v malé obci v okrese Český Krumlov, svou polohou spadá do území LFA. Převládají zde hnědé půdy se zrnitostním hlinitopísčítým složením.

5.1.1 Charakteristika chráněné krajinné oblasti Blanský les

Chráněná krajinná oblast Blanský les byla zřízena 12. prosince 1989 vyhláškou Ministerstva kultury ČR na ploše 212,35 km². Z celkové rozlohy zaujímá lesní půdní fond 56,6 %, zemědělský půdní fond 32,5%, vodní plochy 2,5 %, zastavěná území 1,2 % a ostatní plochy 7,3 %. V oblasti je vyhlášeno 19 zvláště chráněných území a 18 památných stromů. Území je rozděleno do 3 zón s ohledem na přírodní hodnoty oblasti. Většina území spadá do okresu Český Krumlov, menší část na severu a západě do okresů České Budějovice a Prachatice. Jedná se o pozoruhodně zachovalý krajinný celek v předhůří Šumavy s četnými cennými lokalitami (ANONYM8). Posláním chráněné oblasti je ochrana a postupná obnova hodnot krajiny, jejího vzhledu a jejích typických znaků, a vytvoření a rozvíjení ekologicky optimálního systému všestranného využívání krajiny a jejích přírodních zdrojů. K typickým znakům oblasti náleží zejména její povrchové utváření včetně vodních ploch a toků, její vegetační kryt a volně žijící živočišstvo, rozvržení a využití lesního a zemědělského půdního fondu a ve vztahu k ní také rozmístění a urbanistická skladba sídlišť a místní zástavba lidového rázu (zák. č. 197/1989 Sb.).

5.1.2 Charakteristika lokality

Hospodářství spadá do katastru obce Besednice. Důvodem ochrany jsou zemědělské a lesní kultury na vltavínonosných štěrcích, bohatého naleziště vltavínů, které jsou součástí tradičně využívané krajiny. Na okraji plochy chráněného území se dříve nacházela malá cihelna, která pro svou produkci využívala místní cihlářské hlíny. Právě během získávání hlíny bylo objeveno bohaté ložisko vltavínů. Jako pozůstatek dřívější těžby se zde nachází dvě opuštěné pískovny, které jsou oploceny. Na celém území jsou dodnes patrné jámy po nelegální těžbě.

Besednické vltavíny je přírodní památka v okrese Český Krumlov v Jihočeském kraji. Nachází se na severozápadním svahu Velkého kamene, na východním okraji obce Besednice. Je součástí Přírodního parku Soběnovská vrchovina. Zdejší chráněné území je součástí dosud víceméně tradičně využívané krajiny s mozaikou lesa, luk, pastvin a drobných hospodářských usedlostí. Nachází se v horní části údolí Besednického potoka a zahrnuje též svahy nad jeho východním břehem, ležící při východním okraji obce Besednice. Vegetační kryt je tvořen mozaikou kulturních a polopřirozených luk a pastvin a lemových společenstev na svazích, vysokobylinných porostů podmáčených ploch a potočních rákosin v nivě potoka, drobných lesíků s převahou smrku ztepilého a borovice lesní s příměsí břízy bělokoré a topolu osiky a intenzivně využívaných trávníků a malých políček v bezprostředním okolí několika rozptýlených zemědělských usedlostí. Kulturní lesní porosty s převahou smrku a borovice pokrývají asi jednu třetinu chráněného území. (ANONYM9)

5.2 Historie vlastního hospodářství

První zmínka o rodinném sídle se datuje k roku 1620. Jednalo se o klasickou usedlost, která byla z větší míry samozásobitelsky schopna uživit blízký okruh rodiny (zpravidla čítající tři generace společně žijící na statku). Běžnou součástí života rodiny byla péče o zvířata (koně, krávy, prase a drůbež), stejně jako nezbytná práce na poli, přilehlém sadu a v lese.

K usedlosti patřilo cca 16 ha zemědělské půdy a 8 ha lesa. V tehdejší době hospodaření se moc nerozdělovalo na ornou půdu a pastviny. O podílu orné půdy se rozhodovalo s ohledem na možné výnosy obilí, brambor apod., které by uživilo jak zvířata, tak obyvatele na usedlosti. To samé o podílu plochy na potřebu sklizně sena. Pastviny nebyly potřeba, jelikož se chovaný dobytek nepásl, zahrada o výměře cca 0,7 ha, kde byly ovocné stromy a ořechy, byla spásána ovce. Výnos stromů byl využit rodinou - ovoce se na zimu sušilo, nadělala se povidla apod. Lesní pozemky se používali taktéž samozásobitelsky na těžbu dřeva pro palivo a jako stavební dřevo.

Toto rodinné hospodaření bylo komplikováno, a následně zcela přerušeno v roce 1955 zabavením majetku tehdejším komunistickým režimem. Na cílené udání byl

hospodář označen za vesnického "boháče" a pro nesouhlas se vstupem do JZD odsouzen nejen k vězení, ale i k zákazu pobytu na okrese Č. Krumlov. Zbytek rodiny byl pro neschopnost obstarat hospodářství vystěhován, a inventář zabaven. Na celé usedlosti a pozemcích zemědělské půdy pak hospodařilo JZD a následně Státní statky (1955 až do roku 1970). Za toto období bylo Státními lesy vytěženo dřevo z cca 1/3 plochy lesů v původním vlastnictví. Hospodářské budovy družstvo využívalo především na uskladňování plodin, sad byl upraven na možnost projíždět velkou technikou (stromy ořezány, příp. vykáceny, atp.), stejně tak budovy byly různě ubourány a „upraveny“ dle potřeb družstva. Po rehabilitaci v roce 1970 byl rozhodnutím ministerstva spravedlnosti majetek navrácen, ale nemovitosti v naprosto znehodnoceném a zdevastovaném stavu se nedaly využívat takřka ani rodinnými příslušníky, kdy reálné navrácení veškerých pozemků se táhlo až do roku 1988.

5.2.1 Stav po navrácení majetku

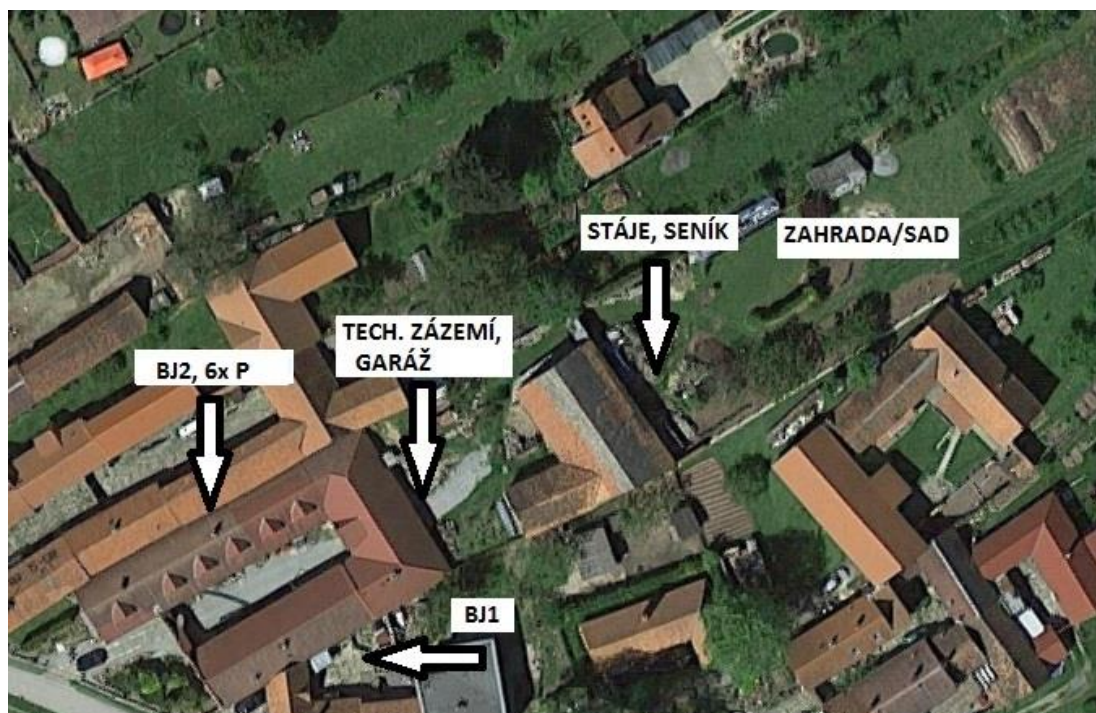
Po roce 1996 začala být postupně realizována obnova hospodářství, počínaje výměnou střešní krytiny a stavbou budov po zbouraných chlévech. Stromy na zahradě byly postupně vykáceny z důvodu zplnění a špatné péče celkově. Pro získání stavebního dřeva bylo z lesů samovýrobou vytěženo cca 150 m³ smrku, od roku 2016 vytěženo cca 30 m³ polomového a kůrovcem napadeného dřeva – opět využito pro vlastní potřebu. Jelikož k usedlosti patřilo i plno menších pozemků o malé výměře, byly tyto včleněny v celky a o výměře cca 6 ha a r. 1995 prodány, což umožnilo další investice do stavebního materiálu na opravu domu, stodoly atd.

Stodola byla postupně upravena pro ustájení ovcí, kdy v roce 2016 bylo zakoupeno stádo čítající celkem 10 oveček a berana. V tom samém roce bylo pořízeno oplocení části zahrady pro pasení ovcí, a oplocena pastvina v sousedství o výměře cca 0,6 ha.

O hospodaření na zemědělské půdě se neuvažovalo - nebyly znalosti, stroje, ani prostředky. Zemědělská půda tedy byla pronajata soukromému subjektu (od roku 2013 do roku 2018). V roce 2018 bylo dále prodáno cca 6ha zemědělské půdy (soukromému zemědělci, který na nich bude reálně hospodařit). Tím byly získány další finanční prostředky na dokončení potřebných prací na usedlosti.

5.3 Současný stav

Uspořádání usedlosti je tradiční odpovídající stáří zemědělského stavení, tj.: předzahrádka do ulice, za vstupní branou jsou pak budovy situovány kolem prostorného dvora – v pravé části je obývaná, nově zrekonstruovaná podsklepená bytová jednotka 2kk včetně veškerého zázemí, výhledově s možností propojení do půdních prostor. Sousedí s kotelnou s technickým zázemím (vytápění je zajištěno kotlem na dřevo s využitím tepelných výměníků), a skladem dřeva, jež pojme zásobu na celou zimu. V levé části se nachází téměř hotová další bytová jednotka 2kk, a v hrubé fázi stavby je zde příprava pro dalších 6 jednotek, resp. pokojů se zázemím. Navazuje kryté parkoviště s dostatkem místa pro čtyři automobily. Dál pokračuje menší zatravněný prostor s okrasnými květinami a keři a umístěnými lavičkami. Odtud se vchází do stodoly čítající zázemí pro ovce a prostor pro uskladnění sena. Navazuje zahrada o výměře cca 0,7 ha, se sousedící pastvinou. Na pozemku se krom obecní vody nachází také vlastní zdroj vody, a to ze studny s pravidelně kontrolovanou kvalitou vody.

Obr. 1

Plocha nedalekého lesa odpovídá výměře 8 ha. Těžba zde probíhá samozásobitelsky pro vlastní potřebu, k využití jako stavební materiál a topivo.

Personální zajištění - na usedlosti nyní trvale žije pouze muž ve věku 65let, který zvládá samostatně zajistit veškerou nutnou denní práci kolem zájmového chovu ovcí. Díky odbornému vzdělání a celoživotní praxi v oblasti stavebnictví zajišťuje převážně svépomocí pokračování v započaté rekonstrukci, což finančně usnadňuje a zrychluje postup stavebních prací a probíhající úpravu obytných i hospodářských budov. Taktéž se stará se kompletně o údržbu celého areálu, oplocení souvisejících pozemků atp. Jeho příjem tvoří starobní důchod, který stačí na zajištění nákladů na živobytí, a tak zde není přímý tlak na nutnost vytváření zisku ze zájmové činnosti. Dotační tituly, jež čerpá na půdu, jsou využity k údržbě zmiňovaných pozemků a renovaci budov.

Mechanické vybavení se omezuje pouze na běžné drobné stroje vesnického stavení, jako je motorová pila atp. Vlastní hospodářské stroje nemá podnik žádné, na práce spojené s pastvinami využívá služeb sousedního zemědělce, a to formou barterové spolupráce. Využíváno je především převážení stáda ovcí (dvakrát do roka mezi pastvinami), a nutnou péči o pastviny, kdy se dosud praktikovala pouze první seč na části pozemků. S převzetím dříve pronajímaných pozemků (cca 3,5 ha) zpět do péče je počítáno především pro produkci vlastního sena, a jejich postupným zařazením, resp. upravením výměry pro čerpání dotačních titulů.

Současná plocha zemědělské půdy je o výměře cca 5,5 ha pastvin. Z toho cca 3,5 ha bylo dosud pronajímáno za symbolickou cenu místnímu zemědělci, po ukončení stávajícího pronájmu se zde uvažuje o využití primárně na produkci vlastního sena. Na 2,09 ha pastvin jsou pobírány dotace, a to na: *Jednotnou platbu na plochu na zemědělskou půdu; Platbu pro zemědělce dodržující zemědělské postupy příznivé pro klima a životní prostředí; Platba pro horské oblasti a jiné oblasti s přírodními nebo jinými zvláštními omezeními.* Tyto plochy jsou zařazeny do podopatření ošetřování travních porostů titulu obecná péče o extenzivní louky a pastviny. Výhledově se uvažuje o rozšíření výměry těchto ploch právě o pozemky, jež byly nyní uvolněny po skončení pronájmu.

5.3.1 Hodnocení živočišné výroby - chov ovcí

Na usedlosti je nyní realizován pouze zájmový chov ovcí. V pastevní sezóně stádo pobývá 24/7 na pastvinách, jež jsou zaopatřeny dostatečně velkým přístřeškem, přísunem čerstvé vody, a denní kontrolou ze strany ošetřovatele. Pastevní areál je dělen na několik velkých pastvin s oplůtky. Oplůtky jsou spásány rotačně a střídají se podle obrůstání. Díky této možnosti střídání lokací a kvalitě travních porostů je nutnost příkrmování stáda senem v pastevní sezóně minimální. Na zimu jsou ovce převezeny zpět do stáje, kdy přes den mají možnost výběhu, a na noc jsou zaháněny dovnitř (výjimkou je nepříznivé počasí, dle zvážení chovatele). V ovčíně i na pastvě jsou pro ovce dostupné minerální lizy, voda a dostatek sena, s dokrmováním jádrem dle ročního krmného režimu. Stříhání vlny je prováděno jen z důvodu usnadnění sání jehňat po narození, vlna se nyní nijak dále nevyužívá. Očkování, odčervování a úpravy paznehtů se provádějí 1x ročně v jarních měsících před vyhnáním na pastvu.

Seno pro ovce je zajištěno z vlastních zdrojů, kdy se jedná o dokrmování převážně v zimních měsících. Dále je zkrmován ječný šrot (využíván „odpadní“ šrot z nedalekého pivovaru). Minerální lizy pro ovce jsou doplňovány dle potřeby. Náklady na veterinární péči (očkování 2 x ročně) odpovídají nyní cca 1000 Kč/rok. Vzhledem k malému počtu kusů ve stádě aktuálně není potřeba hnojiště a jeho vyvážení. Veškerá produkce hnoje při přezimování ovcí v ovčíně je využívána dále na pozemku, resp. zahradě a sadu ke hnojení.

Ve stádě ovcí je od září/října přítomen beran, který zajišťuje přirozenou plemenitbu. Bahnicím je při porodech pomáháno dle potřeby a poté se monitoruje zdravotní stav bahnic i jehňat až do odstavu. V současnosti (jaro 2019) je stav hospodářských zvířat: 14 ks bahnic, 1 beran a 20 ks jehňat. Od roku 2017 se v současném stádu narodí cca 15 oveček/rok, a tyto jsou postupně využívány do obnovy vlastního stáda. Jelikož se jedná o zájmový chov, nároky na ziskovost nejsou brány v potaz. Veškerá produkce masa je využívána pouze pro soukromou spotřebu. Starší kusy jsou zpracovány na klobásy a zbylá jehňata na maso, taktéž jen pro vlastní potřebu. Díky dennímu kontaktu stáda s ošetřovatelem je umožněn bezproblémový monitoring zdravotního a výživového stavu stáda, a také dobrý přehled o vztazích ve stádě, a v oblasti welfare zvířat obecně.

5.3.2 Hodnocení rostlinné výroby

5.3.2.1 Trvalé travní porosty (dále TTP)

TTP jsou rozděleny na louky a pastviny. Pastva slouží k pasení stáda v pastevním období (zpravidla od května do konce října), díky flexibilitě personálu je ale pastva dle klimatických podmínek umožněna takřka celoročně, s úpravou časového a krmného režimu v zimním období. Louky jsou sečeny dvakrát ročně, v souladu se zásadami správné zemědělské praxe. Biomasa se sklízí ve formě kulatých balíků sena o průměru 120 cm. Jelikož podnik nevlastní žádnou techniku pro sečení, obracení, sbírání a lisování pícnin, je toto včetně přepravy na místo uskladnění zajištěno barterovou dohodou se sousedním zemědělcem.

Plocha současných pastvin se rozkládá na 5,5 ha zemědělské půdy, spadající pod oblast CHKO Blanský les. Hospodaření je zde ovlivněno zvoleným managementem údržby travních porostů, které musí podnik dodržovat v rámci zařazení do agroenvironmentálního opatření, stanoveného dle Programu rozvoje venkova. Pastviny o výměře 2,09 ha jsou zařazeny do podopatření *Ošetřování travních porostů titulu obecná péče o extenzivní louky a pastviny*, jsou na ně čerpány dotace, viz níže.

Dotační titul	Částka pro r. 2018
Jednotná platba na plochu na zemědělskou půdu	7 081,25,-Kč
Platbu pro zemědělce dodržující zemědělské postupy příznivé pro klima a životní prostředí	3 923,72,-Kč
Platba pro horské oblasti a jiné oblasti s přírodními nebo jinými zvláštními omezeními	7 738,39,-Kč
Celkem	18 743,39,-Kč

Přehled pozemků zemědělské půdy, na nichž jsou čerpány dotace

Čtverec DPB	Kód	Kultura	Výměra LPIS (ha)
750-1180	2616	T	0,44
750-1180	2702/3	T	0,37
750-1180	2702/4	T	0,25
750-1180	3803/25	T	0,79
750-1180	3803/26	T	0,24
		Celkem	2,09

5.3.2.2 Trvalé kultury – jabloňový sad

Po původním jabloňovém sadu (přes čtyřicet jabloní) zbylo v prostoru zahrady na rozloze 0,7 ha pouze několik jabloní s výnosností určenou jen pro vlastní potřebu. Pro znehodnocení plochy sadu po hospodaření místního JZD byly v prvních letech po navrácení majetku v restituci provedeny především práce na obnovu této plochy, zarovnány vyjeté koleje od těžké techniky, apod. Jabloně zde však mají dobrou tradici. Jedná se o starou krajovou odrůdu, jež sem historicky patří, a je hodnotná pro svou odolnost, dobrou výnosnost, kvalitu a chuť plodů. Vzhledem ke stáří sadu by jej však pro produkční činnost bylo potřeba kultivovat, resp. znovu založit plnohodnotný jabloňový sad.

Ořechy se zde dochovaly pouze dva, sloužící taktéž pro samozásobení domácnosti. Historicky se zde ale ořešákům dařilo, a je na zvážení, zda tuto tradici neobnovit.

Třetím zástupcem v sadu bylo stromořadí švestek. Ty ale byly postupně všechny vykáceny, převážně z důvodu nevyužívané nadprodukce švestek, jejichž množství nebyla personální kapacita zpracovávat a dále zhodnotit.

5.4 SWOT analýza

SWOT analýza je univerzální analytická technika zaměřená na zhodnocení vnitřních a vnějších faktorů, jež ovlivňují, resp. mohou v budoucnu ovlivnit úspěšnost organizace nebo jejího záměru (například nového produktu či služby). Zkratka SWOT je odvozena od anglických názvů: Strengths (silné stránky, jsou pozitivní a můžete je ovlivnit), Weaknesses (slabé stránky, jsou negativní a můžete je ovlivnit), Opportunities (příležitosti, jsou pozitivní a nemůžete je ovlivnit) a Threats (hrozby, jsou negativní a nemůžete je ovlivnit). Vzhledem k malé rozloze farmy a jejího současného režimu jsem se rozhodla nastínit možnosti podnikání zvláště pro produkční i pro mimoprodukční činnost.

5.4.1 SWOT analýza produkční zemědělské činnosti

Silné stránky (S)

- A) Vlastní půda, zdroj pitné vody
- B) Dobrý stav TTP, dobrá kvalita půdy TK
- C) Zkušenost s dotačními tituly
- D) Vysoká produktivita práce
- E) Kvalita základního stáda ovcí
- F) Personální zdroje

Slabé stránky (W)

- A) Malá rozloha hospodářství
- B) Nízké kapitálové zdroje
- C) Chybějící zemědělská technika
- D) Stav jabloňového sadu

Příležitosti (O)

- A) Zvyšující se zájem o zdravé potraviny
- B) Možnosti získání finanční podpory
- C) Vyšší výkupní ceny bioproduktů

Ohrožení (T)

- A) Vysoká administrativní náročnost
- B) Vyšší potřeba práce
- C) Stávající kapacita stájí
- D) Finanční a časová náročnost obnovy sadu
- E) Kupované jadrné i objemné krmivo při vyšším počtu kusů
- F) Možný problém s odbytem produktů
- G) Změna dotační politiky státu
- H) Růst cen vstupů

Silné stránky

- A) Vlastní půda, zdroj pitné vody – vlastní půda zajišťuje jistotu budoucí existence, podnik se nemusí obávat, že jeho budoucí činnost bude ohrožena případnými výpověďmi nájemních smluv. Na pastvinách je nově vybudováno kvalitní oplocení a je zde díky studni zdroj kvalitní pitné vody (pravidelně kontrolována).
- B) Dobrá stav TTP, dobrá kvalita půdy pro TK – už nyní je péče o pastviny a půdu celkově odpovídající po splnění nároků i pro režim EZ, bez chemických vstupů.
- C) Zkušenost s dotačními tituly – v minulosti farma již zvládla zpracovat a úspěšně využít dotační tituly. Nyní využívá několik dotačních titulů.
- D) Vysoká produktivita práce – díky osobnímu zainteresování podnikatele je samozřejmostí zájem na efektivnosti a kvalitě u veškeré prováděné práce.
- E) Kvalita základního stáda ovcí – chované ovce se vyznačují odolností, dobrými vlastnostmi při zabřezávání i bahnění.
- F) Personální zdroje – možnost zdrojů v blízké rodině, využití jejich zájmu na flexibilitě, kvalitě a vysoké produktivitě práce.

Slabé stránky (W)

- A) Malá rozloha hospodářství - potřeba dobře vyhodnotit, zda rozloha hospodářství i při plném využití kapacity ovcí může podnikatele uživit.
- B) Nízké kapitálové zdroje - prozatím farma investovala především do rekonstrukce budov a zázemí, ohrad na pastvinách a zvyšování kvality welfare zvířat. Z tohoto důvodu podnik nedisponuje dostatečně vysokou rezervou finančních prostředků.
- C) Chybějící zemědělská technika – podnik nevlastní žádné zemědělské stroje, nutné práce související s údržbou pastvin je formou najímání služeb.
- D) Stav jabloňového sadu – svou funkci nyní plní jen ve smyslu samozásobitelském, kdy je výnos jabloní využíván pouze pro potřeby rodiny. Pro ziskovou produkci by bylo potřeba obnovit celý sad.

Příležitosti (O)

- A) Zvyšující se zájem o zdravé potraviny – stoupající poptávka po kvalitě produktů, která je dána kvalitní vstupní surovinou, kvalitou zpracování, skladování, i prodejem by bylo příležitostí ke zvážení tvorby těchto produktů (ovčí sýr atp.).
- B) Možnosti získání finanční podpory - především z programů rozvoje venkova prostřednictvím SZIF, dále možnost využití programu LEADER.

C) Vyšší výkupní ceny bioproduktů – jsou zpravidla vyšší než u komodit z konvenční produkce. To podniku částečně vynahradí související vyšší náklady, a podporuje ve smysluplnosti šetrného využívání životního prostředí.

Ohrožení

- A) Vysoká administrativní náročnost - příprava projektu a i samotná žádost o podporu jsou časově i administrativně náročné, stejně jako veškerá evidence související s hospodařením podniku v režimu EZ.
- B) Vyšší potřeba práce – v případě rozšíření kapacity chovaného stáda a souvisejících prací a služeb by bylo potřeba získat zodpovědné a spolehlivé pracovníky, nutno zvážit, zda by tyto trvale pokryli pouze členové rodiny.
- C) Stávající kapacita stájí - užívané prostory k ustájení jsou vyhovující (vzdušné, dostatečně osvětlené, se snadným přístupem na pastvu), ale pravděpodobně by byla potřeba navýšení jejich kapacity, tedy přístavbou další stáje.
- D) Finanční a časová náročnost obnovy sadu – v případě znovuzakládání jabloňového sadu by se jednalo o návratnost investic v horizontu desetiletí, jednalo by se tedy zatím spíše o doplňkovou aktivitu, se základem v nutném environmentálním přístupu podnikatele, ale vyžadující finanční vstupy.
- E) Kupované jadrné i objemné krmivo - jádro pro ovce při vyšším počtu kusů by farma asi musela nakupovat, objemných krmiv firma má pouze seno, je třeba zvážit, zda je reálné čerpat pouze vlastní zdroje.
- F) Možný problém s odbytem produktů – problémem by mohlo být nalézt zpracovatele, který bude mít o bio produkty zájem a nabídne za ně ceny odpovídající jejich původu a s ním spojenými náklady.
- G) Změna dotační politiky státu - politické změny podnik ovlivňují a mohou ohrozit. Jedná se především o změny dotační politiky, střídavá podpora a upřednostňování různých odvětví zemědělství, a vliv na vývoj cen.
- H) Růst cen vstupů – potřeba brát ohled na zvyšující se ceny souvisejících surovin, služeb, výrobků atp., nutných pro zajištění provozu farmy.

5.4.2 SWOT analýza mimoprodukční zemědělské aktivity

Silné stránky (S)

- A) Vlastní pozemky, budovy připravené k přestavbě na penzion
- B) Flexibilní pracovní síla a vysoká produktivita práce
- C) Výhodná geografická poloha
- D) Odbornost personálu, znalost cizích jazyků
- E) Zájem klientů o intimitu rodinné farmy
- F) Hustá síť turistických stezek, cyklostezek, hiposteze
- G) Zkušenost s dotačními tituly

Slabé stránky (W)

- A) Nutnost dostavby a vybavení ubytovací kapacity, technického zázemí
- B) Nízké kapitálové zdroje
- C) Personální zdroje

Příležitosti (O)

- A) Agroturistika
- B) Zvyšující se poptávka
- C) Využití obnovitelných zdrojů energie
- D) Možnosti získání finanční podpory
- E) Využití dotační podpory
- F) Personální zdroje v místě lokality
- G) Regionální spolupráce

Ohrožení

- A) Vysoká administrativní náročnost
- B) Vyšší potřeba práce
- C) Růst cen vstupů
- D) Kolísání poptávky ze strany klientů

Silné stránky (S)

- A) Vlastní pozemky, budovy připravené k přestavbě na penzion – možnost vybudovat moderní zázemí pro ubytování klientů
- B) Flexibilní pracovní síla a vysoká produktivita práce – díky využití personálních zdrojů v rodině zájem na kvalitním provedení souvisejících služeb
- C) Výhodná geografická poloha - bohatství přírodní atraktivity CHKO a lokality
- D) Odbornost personálu, znalost cizích jazyků - odborné vzdělání v oblasti hotelnictví a agroturistiky
- E) Zájem klientů o intimitu rodinné farmy – rostoucí poptávka po tomto druhu krátkodobých pobytů, v kontrastu s anonymitou velkých hotelových resortů
- F) Hustá síť turistických stezek, cyklostezek, hiposteze – světová rarita této sítě značených turistických stezek, možné napojení do rostoucí základny hipozázemí
- G) Zkušenost s dotačními tituly – možnost využít dotace, v minulosti farma již zvládla zpracovat a úspěšně využít několik opatření.

Slabé stránky (W)

- D) Nutnost dostavby a vybavení ubytovací kapacity, tech. zázemí – v současné době pouze v hrubé stavbě, nutnost dokončit vybavení moderními technologiemi
- E) Nízké kapitálové zdroje – absence většího množství vlastních finančních zdrojů, nutnost pomýšlet na rezervy a finanční rizika podnikání
- F) Personální zdroje – bylo by potřeba zvážit náročnost personálního obsazení podle šířky nově nabízených aktivit.

Příležitosti (O)

- H) Agroturistika – vybudování penzionu, rozšíření druhů zvířat na farmě
- I) Zvyšující se poptávka - po krátkodobých pobytech, zážitkové dovolené, poptávka ze strany především mladých rodin s dětmi, o pestrou nabídku aktivit
- J) Využití obnovitelných zdrojů energie – díky probíhající dostavbě možnost realizovat projekty podporující energetickou soběstačnost a trvalou udržitelnost, např. využívání dešťové a tzv. šedé vody, solární energii, atp.
- K) Možnosti získání finanční podpory – možnost získat a čerpat úvěr na podnikatelský záměr

- L) Využití dotační podpory – využití podpory PRV a dalších státních dotací, rozšíření dotačních titulů o podporu mladého zemědělce a opatření souvisejících s rozšířením podnikatelské činnosti.
- M) Personální zdroje v místě lokality – získání zaměstnanců na pomocné práce atp., vzhledem k vysoké nezaměstnanosti v oblastech by toto mělo pozitivní vliv i na místní komunitu a politiku zaměstnanosti v místě jako takovou
- N) Regionální spolupráce - navázání spolupráce s MAS, okresní i krajové aktivity, navázání spolupráce s dalšími místními podniky, vedoucí ke zvýšení atraktivity nabídky aktivit v místě (prohlídky pivovaru, atp.).

Ohrožení

- E) Vysoká administrativní náročnost – související administrativní zátěž, kterou by sebou podnikání neslo, jak v oblasti evidence, tak jednání s dodavateli atp., náročnost souvisejících služeb celkově
- F) Vyšší potřeba práce – v případě úspěšného podnikání nutnost zajistit mnoho oblastí souvisejících s nabízenými službami
- G) Růst cen vstupů – neodhadnutelná položka nákladů
- H) Kolísání poptávky ze strany klientů – náhlá změna trendu v zájmu o dovolené v tuzemsku, nutnost flexibility nabídky v takovém případě.

6. Návrhy pro zahájení činnosti

Po vyhodnocení velikosti, současného stavu hospodářství z pohledu stanovištních podmínek, struktury podniku, lidského faktoru i ekonomických aspektů hospodaření metodou SWOT analýzy se dle mého názoru nabízí jako možné řešení kombinace těchto produkčních a mimoprodukčních režimů:

- A) pastvina + chov ovcí
- B) jabloňový sad + chov ovcí
- C) agroturistika

6.1 Návrh produkční činnosti farmy A

Pastvina + chov ovcí

V případě produkčního režimu v kombinaci pastvina + chov ovcí by se jednalo o využití veškeré vlastní zemědělské půdy a rozšíření stávajícího chovu ovcí, tj. zvýšení počtu kusů ve stádě, a zahájení podnikatelské činnosti v režimu ekologického zemědělství. Pro tento záměr hovoří:

- vlastní pastviny s potřebným zázemím
- již existující zájmový chov a tedy menší finanční nároky jeho rozšíření
- menší finanční náročnost chovu ovcí z hlediska péče a krmných nároků
- tím i menší nároky na personální zajištění
- stoupající poptávka po jehněčím mase – především export, možnost zvažování realizace jatečných jehňat formou domácí porážky
- společenská poptávka po údržbě krajiny - dotační politika podporující chov přežvýkavců včetně ovcí
- možnost vyřešení zpracování ovčí vlny a tím získání dalších příjmů
- možnost rozvinout zpracování vedlejších produktů (sýr, vlna) a jejich prodej.

V chovu ovcí musíme vyjít se především z množství chovaných zvířat a výměry pastvin. V ekologickém chovu je možno umístit max. 5-6 bahnic na 1 ha (DAVID, 2008). V současném způsobu chovu jsou již potřebná opatření využívána, a to:

- obměna ve využívání pozemků v určitém cyklu - jeden rok pozemek využit na pastvu a druhý rok sklídit první seč a následně pozemek vypást (Nařízení komise (ES) 889/2008)
- pro udržení dobré kvality pastevního porostu minimálně jednou během pastevní sezóny posečení nedopasků
- pravidelná kontrola oplocení a stavu vybavení pastvin

Plocha vlastních pastvin podniku se stabilním středně intenzivním výnosem (odpovídá 20 až 40 t/ha), by při přiměřeném využívání pastviny v konvenčním chovu užívala 17 – 22 kusů/ha (kdy 58 kg/kus). Vzhledem k početnímu omezení kusů pro

režim EZ je pro nás tato informace důležitá především z hlediska ujištění, že by i v případě zvýšení počtu kusů byla stádu zajištěna dostatečná krmná dávka pastvy.

Úroveň zatížení pastviny podle počtu VDJ na ha:

OSAZENÍ	Pastviny		
	MÉNĚ INTENZIVNÍ	STŘEDNĚ INTENZIVNÍ	VYSOCE INTENZIVNÍ
velmi vysoké	2,8 a více	3,4 a více	4,0 a více
vysoké	2,1 – 2,7	2,7 – 3,3	3,3 – 3,9
přiměřené	1,4 – 2,0	2,0 – 2,6	2,6 – 3,2
nízké	do 1,4	do 2,0	do 2,6

(ANONYM10)

Zde při plném zatížení pastviny je v režimu EZ možný chov 33 kusů ovcí (5,5 ha při zatížení 6 ks/ha). Při průměrné produkci 1,7 ks, lze kalkulovat s maximálním počtem 56 jehňat ročně. V případě tohoto podniku by nejlepší variantou produkce byl prodej na maso, pro modelový příklad byly použity průměrné tržní hodnoty jehněčího masa. S postupujícím časem se sice zvyšuje váha kusu, ale snižuje se výkupní cena takového masa, takže výsledná cena produktu za kus je srovnatelná.

Tabulka modelové tržní ceny jehněčího masa

Jehně	30 kg á 50,-Kč/kg	50 kg á 30,-Kč/kg
Živá váha	1500,-Kč	1500,-Kč
Celkem při 56ks	84 000,-Kč/rok	

Pozitivním efektem brzkého prodeje jehňat (dle podmínek chovu v EZ musí být u matky min. 100 dní) je fakt, že při získání srovnatelné tržby se sníží náklady na výkrm, resp. nebude spotřebována poměrná pastva, a tato by pak mohla sloužit v rámci přebytků objemné píce na zimu. Svou roli zde hrají také výkyvy trhu, kdy se ceny mohou pohybovat i mnohem níže pod modelovanou částkou za starší kus.

Pokud o chovu ovcí uvažujeme jako o podnikatelské činnosti, a tedy zdroji příjmu, vycházíme z hodnoty standardní produkce stanovené tak, aby podnikatel dosáhl příjmu na úrovni minimální hrubé mzdy v ČR. Tedy 13 350,-Kč/měsíc (údaj MPSV

pro r. 2019), což odpovídá 160 200 Kč/rok. Pro splnění odpovídající produkce (s využitím dat modelového příkladu) bychom museli mít v chovu minimálně 63 bahnic. Jestliže tedy v případě podmínek farmy mohou odchovat ročně maximálně 56 ks jehňat a utržit 84 000,-Kč (a to bez započítaných nákladů na krmivo, chov a péči), v případě záměru chovu ovcí se podnikatel neuživí. Proto je vhodnější využít možnosti jiné kombinace produkčních činností.

6.2 Návrh produkční činnosti farmy B

Jabloňový sad + chov ovcí

Tento podnikatelský záměr by umožnil vhodně využít jak stávajícího chovu ovcí, tak znovuvybudování ovocného sadu, jež zde v historii měl své místo. Původně zde byly pěstovány švestky, jabloně a ořechy. Z ořechů se pro stáří stromů dochoval pouze jeden. Vzhledem k malé konkurenci výrobců vlašských ořechů v ČR by mohlo stát za uvážení, zda se orientovat na tuto produkci. Byl by to ale plán dlouhodobý, a je zde velké riziko globální konkurence, přičemž stoupající poptávka po českých produktech a jejich vyšší prodejní cena není zárukou úspěchu tohoto záměru.

Protože se původní stromy dochovaly v minimální míře, jednalo by se o projekt nového založení sadu. Při správném ošetření a ochraně stromů proti okusu by tuto rostlinnou produkci vhodně doplňovala pastva ovcí mezi stromy. Tím by byla vyřešena údržba prostoru s pozitivním dopadem ve všech oblastech - minimální náklady na údržbu zdravého sadu (jak travního porostu, tak spadaného ovoce), přirozené hnojení, plus tržby z chovu ovcí.

Další zhodnocení produkce ovoce by pak mohla představovat výroba křížal, kdy by bylo využito přebytků při zpracování pro překlenutí zimního režimu, či destilace atp.

Ke vhodnému zvolení skladby druhů ovocných stromů a jejich intenzity výsadby se vycházelo z následujících údajů - vysokokmeny pro pastvinný sad (PTÁČEK, 2012):

Druh	Spon (v metrech)	Počet ks / ha
Jabloně	10 – 15 x 8 -12	48 až 120
Slivoně	6 – 8 x 6 – 8	144 až 256
Ořešáky	10 – 15 x 10 - 12	48 až 100

Založení sadu – otevřená výsadba

- Výsadba: pro ovocné stromy by byl navržen spon 10 x 12 m. Pro výsadby dřevin bude použit pouze materiál z domácí produkce, primárně by byly použity vysokokmeny kontejnerovaných stromů starých odrůd. V jabloňovém sadu je navržená výsadba vysokokmenných dřevin na principu vysazování ve směru řad do obdélníkových sponů. Skladba stromů by byla navržena v projektu výsadby.

U každého stromku by byl 1 kůl s úvazkem a plastovým chráničem (ovce se sice obecně vyznačují skromností při nároku na pastvu, ale možnost poškození okusem se vyloučit nedá). Vlastní výsadbu by bylo nutno provádět na podzim. Ruční výsadba zahrnuje přípravu půdy ručním náradím pro vložení balů sazenic, vlastní zasazení sazenice a její utužení v půdě.

- Zálivka by byla zejména v první fázi založení sadu řešena využitím sbírané dešťové vody (kdy na jedno zalití je třeba cca 10 litrů vody na jeden strom).

- Sklizeň: nárazové využití místních zdrojů; navázání spolupráce s dobrovolnickými skupinami zaměřenými na ekologické ovocnářství (studenti atp.).

Zhodnocení produkce ovoce se kromě prodeje do výkupu nabízí také vlastním zpracování například na křížaly - to by umožnilo rozšíření aktivit ve smyslu praktického překlenutí zimního období, a tedy zvýšilo přidanou hodnotu produkce. Konkrétně v případě výroby křížal se jedná o poměrně nenáročnou činnost, kdy prostory na umístění sušárny jsou dostatečné, a jejich tvorba by bylo realizovatelná samovýrobou (případně by stálo za úvahu využít dotační podpory pro pořízení technologií a technologického zázemí). Vzhledem k tomu, že by se jednalo o bioprodukt s odpovídající cenou, je zde možnost výrazného ziskového přilepšení.

6.3 Návrh mimoprodukční činnosti farmy C

Agroturistika

Možnosti ubytovací kapacity jsou největším kladem tohoto záměru. Usedlost má dostatek prostoru, kde je počítáno s vybudováním ubytovacích jednotek. Díky výstavbě zcela nových prostor by jednotlivé pokoje, resp. bytové jednotky byly zařízeny novým nábytkem a moderním vybavením – počítáno je například s kuchyňským koutem v každé jednotce, aby si hosté v případě zájmu mohli sami vařit. Samozřejmostí je vlastní koupelna jako součást každé jednotky. Penzion by při využití všech šesti připravovaných jednotek měl ubytovací kapacitu cca 15 lůžek.

Podmínkou spokojenosti klientů je přátelský přístup, plusem je intimita rodinné farmy, kontakt s přírodou. Čím dál více klientů také poptává možnost ubytování domácího mazlíčka. Nabízen by mohl být doprovodný program pro volný čas, např. doporučené výlety v okolí, pamětihodnosti, přírodní zvláštnosti – vltavíny, houbaření (může být doplněno pomocí ze strany personálu při selekci hub s poučením, které houby jsou jedlé) a aktivní odpočinek, což by zde mohla splňovat nabídka možnosti dobrovolné práce na farmě – pomocí při senoseči, žních, pasení hospodářských zvířat, úklidu stájí apod. Jelikož cílem a lákadlem agroturistiky je fakt, že se turista volně pohybuje v prostoru tvořícím zemědělskou usedlost, bylo by dobré zvážit nabídku pojištění návštěvníků. Vzhledem k odbornému zaměření podnikatele byla zvažována také možnost cílit na klientelu z řad seniorů či osob se specifickými potřebami, ale to by sebou neslo zbytečně zvýšené náklady na nutné vybavení (např. bezpečnostní madla v koupelně, nároky na bezbariérovost areálu atp.).

Jako překlenovací aktivity především v zimním období by bylo možné nabízet i jazykové kurzy, či speciální zážitkové programy čerpající z místní tradice a vycházející z kvalifikace podnikatele (keramické kurzy, kurz pletení z vlny atp.).

Jednou z hlavních aktivit by pak mohlo být využití zájmu o jízdu na koni – vzhledem k zájmovému zaměření podnikatele právě na chov koní, by pořízení několika zvířat zvýšilo uživatelskou atraktivitu. Díky vlastním pozemkům by ustájení ani pastevní podmínky nebyly problém, současně by se tím rozšířila základna zájemců i možným

napojením na síť hipostezek. Rozšířenou službou by pak mohlo být ustájení pro koně zákazníka, specifické jezdecké kurzy, slevy, a zvýhodněné platební podmínky.

Vlastní stravování hostů by mohlo umožnit prostor pro odbyt vlastních výpěstků, resp. výrobků, v podobě surovin nebo polotovarů. V případě ovocných stromů se nabízí prostor ke zvážení částečné obnovy sadu, a možnost prodeje ovoce a ovocných výrobků jako součást zvýhodněné nabídky pro návštěvníky. Toto by sebou samozřejmě neslo také nutnost technologického a hygienického zázemí, ale v případě realizace těchto plánů by mohl podnik využít finanční podpory z Programu rozvoje venkova. Jednalo by se o OSU I 1. *Opatření zaměřená na restrukturalizaci a rozvoj fyzického kapitálu a podporu inovací*, konkrétně o titul I 1.1.1 *Modernizace zemědělských podniků* a titul I 1.1.3 *Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům*. Nabízí se také možnost zhodnocení stávajícího zájmového chovu ovcí (ovčí sýry), či zvážení nabídky prodeje ovčího masa, ovčích kůží, zařazení kurzu zpracování rouna a dalšího využití vlny, atp.

Dotační podporu v kombinaci všech aktivit by bylo možné využít pro následující oblasti:

- Investice do zemědělských staveb a technologií pro živočišnou výrobu
- Investice do zemědělských staveb a technologií pro rostlinnou výrobu
- Založení porostů trvalých kultur (zde výsadba ovocných sadů)
- Výstavba a rekonstrukce dalších zahradnických staveb (technologie na sušení jablečných křížal)
- Investice spojené s úpravou a zpracováním vlastní produkce zemědělské výroby včetně staveb na jejich skladování
- Nákup hospodářských zvířat (ovcí, koz, drůbeže, králíků nebo koní)
- Nákup krmiv, hnojiv a prostředků na ochranu rostlin pro přímou spotřebu v podniku
- Aktivity, jejichž realizací dojde k navýšení zatížení půdy dobytčími jednotkami
- Aktivity, při jejichž realizaci dojde ke zpracování zemědělských produktů

Součástí podnikatelského záměru by také bylo adekvátní využívání obnovitelných zdrojů (solární energie, využití dešťové a šedé vody atp.), což by přispívalo nejen ke snížení souvisejících nákladů s provozem služby, ale také mělo potenciál oslovit další specifickou komunitu ze strany klientů zajímajících se o udržitelný životní styl.

7. Závěr

Pro zhodnocení realizovatelnosti návrhů je třeba vycházet z komparativní výhody stanoviště. Nejsilnější hodnotou podniku je vlastní půda o výměře 5,5 ha, kvalita TTP, výhodná geografická poloha, a zvyšující se zájem po bioproduktech, zdravém životním stylu, ekologii a zlepšujícím se vztahu k přírodě obecně. Farma již nyní splňuje většinu podmínek splňujících nároky pro režim ekologického zemědělství. Vlastní pastviny s potřebným zázemím, již existující zájmový chov a tedy menší finanční nároky jeho rozšíření, dodržování správné péče o trvalé travní porosty, díky rodinnému zázemí může nabídnout vysoce produktivní, odborný rozsah prací i z pohledu flexibility těchto personálních zdrojů.

Konverze na ekologické zemědělství po registraci podnikatele v EZ by byla poměrně snadná. Podnik by reagoval na stoupající společenskou poptávku po údržbě krajiny (dotační politika podporující chov přežvýkavců včetně ovcí), a v souladu s filozofií provozovatelů se aktivně podílel na trvalé udržitelnosti a rozšíření biodiverzity v krajině. První navrhovaný záměr směřovaný pouze na chov ovcí se sice jako samostatný projekt ukázal neziskovým, ale v případě ovocného sadu v kombinaci s pastvou chovaného stáda ovcí by se jednalo o vhodné využití plochy podniku a jeho současného zaměření. Z důvodu nutného znovuoobnovení sadu je ale jeho realizace a návratnost dlouhodobého charakteru, a nemohl by sloužit jako okamžitý zdroj příjmů. Pro třetí návrh aktivit, tedy zřízení penzionu v kombinaci s nabídkou agroturistiky a souvisejících služeb hovoří nejvíce faktorů. I zde se jedná o nutné dokončovací stavební práce, ale díky možnosti získání finančního čerpání je realizovatelný.

Ze SWOT analýzy vyplývá řada konkrétních možností pro využití práce jako podkladu pro tvorbu podnikatelského záměru, využitím dotačních podpor pro EZ a Programu rozvoje venkova. Jako nejrealizovatelnější podnikatelský záměr se jeví kombinace všech výše uvedených režimů. Na základě získaných dat o podmínkách hospodářství by bylo nejvhodnější rozšíření chovu ovcí a jeho konverze na režim EZ, která by nesla minimální náklady a nutné změny, jelikož většinu parametrů chov splňuje již nyní. Investice do znovuzaložení ovocného sadu nabízí možnost hostům nabídnout vlastní výpěstky, a to nejen ovoce, ale i další produkty činností. Kombinace ovocného sadu a pastvy ovcí zde byla realizována již v minulosti. Jedná se tedy o ověřený a praktický způsob využití obojího způsobu produkce dohromady.

8. Seznam použité literatury

1. DAVID, Petr. *Jak se stát ekozemědělcem*. EPOS, 2006. Prezentace stažena r. 2013 z: [www.agro-envi-info.cz/files/dokumen/Jak se stat EZ](http://www.agro-envi-info.cz/files/dokumen/Jak%20se%20stat%20EZ).
2. DAVID, Petr. *Rukověť chovatele ovcí*. EPOS, 2008. Dostupné z: <https://docplayer.cz/1363586-Rukovet-chovatele-ovci-ing-petr-david.html>.
3. DEMO, Milan, LÁTEČKA, Mikuláš, a kol. *Projektovanie trvalo udržateľných poľnohospodárskych systémov v krajine*. Nitra, Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2004. 723 s. ISBN 80-8069-391-9.
4. EAGRI: *Opatření M19*, 2015. PRV 2014-2020, Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/opatreni/m19-podpora-mistniho-rozvoje-na-zaklade>.
5. EAGRI: *Výpočet minimální produkce*, 2015. PRV 2014-2020, Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/aktuality/formular-pro-vypocet-minimalni-a.html>.
6. EVROPSKÁ KOMISE. *Cesta kupředu*. Nové nařízení EU o ekologickém zemědělství. KF-30-08-123-CS-C.
7. HÁJEK, Tomáš, a kol. *Téma pro 21. století - Kulturní krajina aneb proč ji chránit?* Praha: Tiskárny Havlíčkův Brod a.s., 2000. 243 s. ISBN 80-7212-134-0.
8. HOLÁTOVÁ, Darja. *Lidské zdroje v rozvoji venkova*. Praha: Alfa nakladatelství, 2012. 271 s. ISBN: 978-80-87197-57-8.
9. KONVALINA, Petr, a kol. *Právní normy a dotace v ekologickém zemědělství*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2007. 39 s. ISBN 978-80-7394-014-0.
10. KOUŘILOVÁ, Jindřiška a kol. *Dotace v zemědělství: z hlediska komplexního pohledu a s přihlédnutím k ekologickému zemědělství*. Brno: CERM, 2009. 76 s. ISBN 978-80-7204-637-9.
11. KOSTKAN, Vlastimil. *Územní ochrana přírody a krajiny v České republice*. Ostrava: Kleinwächter, 1996. 138 s. ISBN 80-7078-366-4.
12. LACKO-BARTOŠOVÁ, Magdaléna, a kol. *Udržatelné a ekologické poľnohospodárstvo 1*. Nitra: 2005. 575 s. ISBN 80-8069-556-3.
13. MÁCHAL, Aleš. *Průvodce praktickou ekologickou výchovou*. Brno: Reprocentrum Brno, 2000. 205 s. ISBN 80-902954-0-1.
14. MEZŘICKÝ, Václav (ed.). *Environmentální politika a udržitelný rozvoj*.

- Praha: Portál, 2005. 208 s. ISBN 80-7367-003-8.
15. MOUDRÝ, Jan, a kol. *Ekologické zemědělství*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2007. 219 s. ISBN 978-80-7394-046-1.
 16. MOUDRÝ, Jan, a kol. *Konverze na ekologické hospodaření a projektování ekologických farem*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2007. 55 s. ISBN 978-80-7394-045-4.
 17. MOUDRÝ Jan. *Přechod na ekologický způsob hospodaření*. Praha: Institut výchovy a vzdělávání MZE ČR, 1997. 48 s. ISBN 80-7105-134-9.
 18. MOUDRÝ, Jan a kol. *Základní principy ekologického zemědělství*. České Budějovice: Jihočeská Univerzita, ZF, 2007. 39 s. ISBN 978-80-7394-041-6.
 19. MPSV: *Průměrná výše hrubé mzdy k r. 2019*. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/34725/Informace_o_MMe_od_1_ledna_2019_na_web_MPSV.pdf.
 20. MZE, 2009. *Nové nařízení EU o biopotravinách a ekologickém zemědělství: (ES) č. 834/2007*. Olomouc: Ministerstvo zemědělství, 2009.
 21. POLÁŠKOVÁ, Anna a kol.: *Úvod do ekologie ochrany životního prostředí*, Praha: Karolinum, 2011. 283 s. ISBN 978-80-246-1927-9.
 22. PTÁČEK, Vojtěch, *Výukové materiály pro ekologické ovocnářství*, 2012. Dostupné z: <https://vojtaptacek.webnode.cz/prezentace/ekologicke-ovocnictvi>.
 23. Ročenka ekologického zemědělství za rok 2017, Ministerstvo zemědělství ČR, Bioinstitut, o.p.s., 2017. Dostupné z: https://aa.ecn.cz/img_upload/410697af7dfcb092dfd4e3937dd69e3f/rocenka_ez_2017.pdf.
 24. STEJSKAL, Vojtěch. *Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost*. Praha: PB tisk, 2006. 591 s. ISBN 80-7201-609-1.
 25. SVATOŠOVÁ, Libuše. *Regionální rozvoj z pozice strukturální politiky*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v ČB, 2005. 173 s. ISBN 80-7040-749-2.
 26. ŠARAPATKA, Bořivoj. *Agroekologie: východiska pro udržitelné zemědělské hospodaření*. Olomouc: Bioinstitut, 2010. 440 s. ISBN 978-80-87371-10-7.
 27. ŠARAPATKA, Bořivoj, URBAN, Jiří, a kol. *Ekologické zemědělství v praxi*. Šumperk: Reprotisk s.r.o., 2006. 502 s. ISBN 978-80-903583-0-0.
 28. ŠKODOVÁ PARMOVÁ, Dagmar. *Agroturistika*. Č. Budějovice: EF JU, 2007. 92 s. ISBN 978-80-7394-009-6.
 29. ŠKERÍK, Josef. *Přechod podniku na ekologické zemědělství*. Praha: ÚZPI, 1995.

30. ŠTŮSEK, Jaromír, a kol. *Modely strategického myšlení v agrobussinesu*. Lanškroun: TG TISK s.r.o., 2008. 144 s. ISBN 978-80-903680-8-8.
31. TICHÁ, Kateřina Marie. *Ekologické zemědělství v kostce*. Praha: ÚZPI, 2008. 23 s. ISBN 978-80-7084-716-9.
32. VÁCHAL, Jan, MOUDRÝ, Jan. *Projektování trvale udržitelných systémů hospodaření*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2002. 238 s. ISBN 80-7040-536-8.
33. VÁCLAVÍK, Tomáš. *Ekologické zemědělství a rozvoj venkova*. Brno: Tiskdruck Velímský, 2008. 15 s. Dostupné z:
http://www.bio-info.cz/uploads/download/EZ_a_rozvoj_venkova.PDF.
34. Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí
35. Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
36. Zákon č. 197/1989 Sb., o zřízení chráněné krajinné oblasti Blanský les
37. Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství
38. SZIF: Zahájení činnosti mladých zemědělců. Dostupné z:
<https://www.szif.cz/cs/prv2014-611>.
39. ANONYM1: Program rozvoje venkova 2014-2020. Dostupné z:
<http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014>.
40. ANONYM2: Žádost o poskytnutí dotace v rámci opatření ekologické zemědělství, Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/pravni-predpisy-mze/tematicky-prehled/101894302.html>
41. ANONYM3: PRV 2014-2010, *Předpokládané alokace finančních prostředků*. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/>.
42. ANONYM4: *Zahájení činnosti mladých zemědělců*. Dostupné z:
http://www.dotacni.info/zahajeni-cinnosti-mladych-zemedelcu_
43. ANONYM5: *Základní informace k plnění podmínky min. a max. velikosti podniku k operaci 6.1.1 Zahájení činnosti mladých zemědělců*. Dostupné z:
<http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/opatreni/m06-rozvoj-zemedelskych-podniku-a/x6-1-1-zahajeni-cinnosti-mladych/formular-pro-vypocet-minimalni-a-1.html>.
44. ANONYM 6: PRV: *Operace 6.4.2 Podpora agroturistiky*. Dostupné z:
<http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi->

2014/opatreni/m06-rozvoj-zemedelskych-podniku-a/x6-4-2-podpora-agroturistiky.

45. ANONYM7: Natura 2000. Dostupné z: http://mzp.cz/cz/natura_2000.
46. ANONYM8: Chráněná krajinná oblast Blanský les. Dostupné z: http://www.ckrumlov.cz/cz1250/region/soucas/i_blales.htm.
47. ANONYM9: Besednické vltavíny. Dostupné z: http://www.ckrumlov.cz/cz1250/region/soucas/i_besvlt.htm.
48. ANONYM10: Výpočet zatížení pastviny. Dostupné z: <http://www.zootechnika.cz/clanky/pastva-zvirat---vypocet-zatizeni-pastviny.html>
49. Obrázek1: Mapa hospodářství. Dostupné z: <https://mapy.cz>.

9. Použité zkratky

BTPM	Bez tržní produkce mléka
CHKO	Chráněná krajinná oblast
ČR	Česká Republika
EC	European commission - Evropská komise
EEC	European economic community - Evropské ekonomické společenství
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
EZ	Ekologické zemědělství
FAO	Food and Agriculture Organization – Organizace pro výživu a zem.
IZR	Integrovaný registr zvířat
JZD	Jednotné zemědělské družstvo
LEADER	Liaison Entre Actions Développement de l'Économie Rurale - Propojení aktivit rozvíjejících venkovskou ekonomiku
LFA	Less Favoured Areas – méně příznivé oblasti
LPIS	Land Parcel Identification System – veřejný registr půdy
MAS	Místní akční skupina
MZE	Ministerstvo zemědělství
OP	Osevní postup
PHO	Pásmo hygienické ochrany
PRV	Program rozvoje venkova
SIZF	Státní zemědělský intervenční fond
TTP	Trvalé travní porosty
ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
ÚSES	Územní systém ekologické stability